

Schorsing van
Ds. RUYSCH VAN DUGTEREN.

Wordt de Hervormde
Kerk Rooms?

DOOR

Dr. H. D. J. BODENSTEIN.

PRETORIA. — NOVEMBER 1911.

„HET WESTEN-DRUKKERIJ”, POTCHERSFLOOM.

T B
184.2682
BOD

*Ds. Ruijsch
april 1912*

De zaak tegen Ds. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

Waarom dit schrijven?

Verschillende redenen dringen mij tot dit schrijven, waarin ik, zo onpartijdig als dit kan, wens te geven de gehele toedracht van de gebeurtenissen in de Hervormde Kerk — vooral van de laatste maanden — die geleid hebben tot de schorsing door de Algemene Kommissie dier kerk, van Ds. Ruijsch van Dugteren, predikant van de Hervormde Kerk te Pretoria.

In de eerste plaats word ik gedrongen tot schrijven door werkelijke belangstelling voor de Hervormde Kerk.

In de tweede plaats, omdat de vele geruchten, die rondgaan, getuigen van totale onbekendheid met wat er heeft plaats gegrepen — en 't mij daarom noodzakelijk toeschijnt, dat er meer licht wordt verspreid. Dit kan slechts zijn in het voordeel van waarheid en gerechtigheid — daar deze het licht niet schuwen — maar daardoor gediend worden.

Enige feiten.

Het feit mag bekend verondersteld worden, dat iedere predikant vóór zijn bevestiging in de Hervormde Kerk een formule heeft te ondertekenen, voorkomende in art. 116 van de Kerkwet, waarbij hij verklaart, de leer, vervat in de formulieren van enigheid, hartelik te omhelzen en getrouw te zullen leren, en verder, dat hij gelooft, dat de leer in bovengenoemde formulieren vervat, overeenkomstig Gods Woord is.

Naar aanleiding van deze ondertekening schreef Ds. Ruijsch van Dugteren begin Julie 1911 het volgende aan de Algemene Kommissie:

Brief van Julie 1911 aan de Algemene Kommissie.

Aan de Algemene Kommissie der
Ned. Herv. Kerk van Zuid-Afrika.

Hoogeerwaarde Heren,

Hiermede wend ik mij tot u, om onder uw aandacht te brengen een zaak van groot gewicht voor onze kerk en voor mijzelf.

Volgens art. 116 van de Wetten en bepalingen van de Ned. Herv. Kerk van Zuid-Afrika wordt van de predikanten, bij hun indiensttreding, gevraagd de ondertekening van een formule, waarin zij verklaren hartelik te omhelzen en getrouw te zullen leren de leer, vervat in de drie formulieren van Enigheid der Ned. Herv. Kerk, n.l. de Nederl. Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Katechismus en de Dordtse Leerregelen; tevens verklaren zij door de ondertekening van bovengenoemde formule, dat zij de leer, die in de formulieren van Enigheid vervat is, geloven overeenkomstig Gods Woord te zijn.

Deze formule werd door mij, bij mijn in dienst-treding, ook ondertekend — over welke daad ik mij zeer bezwaard gevoel.

Om tot waarheid en helderheid te komen, zou ik gaarne van u vernemen, hoe deze ondertekening moet worden opgevat.

Ik erken, dat op zichzelf deze formule duidelijk genoeg is, maar toch schijnt mij, ziende op histories geworden toestanden, de vraag gewettigd, of ik mij houden moet aan de letterlike verklaring van bovengenoemde formule, zodat iedere, ook de geringste afwijking van de leer, in de drie formulieren van enigheid vervat, moet beschouwd worden als 't schenden van de belofte bij indiensttreding afgelegd — of is afwijking van de leer geoorloofd?

Tot deze vraag geven tevens art. 155 en art. 157 onzer Wetten en Bepalingen mij aanleiding. Hierin toch wordt gesproken van een goddeloze en onevangeliese leer en van grove afwijkingen. Wanneer we de formule van art. 116 letterlik hebben op te vatten, is daar geen reden om te spreken van grove afwijkingen — daar iedere afwijking, hoe gering ook — dan beslist moet veroordeeld worden.

Mijn vraag is: waar moet de grens getrokken worden?

Zo het uw mening mocht zijn, dat ik mij, als predikant te houden heb aan de belofte bij in dienst-treding afgelegd, dan voel ik mij gedrongen hier openlik te verklaren, dat ik

de leer, in de drie formulieren van Enigheid vervat, niet volkomen kan geloven overeenkomstig Gods Woord te zijn.

Ik heb gemeend, Hoogeerwaarde Heren, dit schrijven tot u te moeten richten, omdat ik gevoel, dat ik als Evangelieprediker in de eerste plaats nodig heb in mijn leven waar te zijn.

Vele toestanden in onze kerk en maatschappij zijn in zovele opzichten onwaar... en ik geloof, dat de oorzaak daarvan te zoeken is in het persoonlijke leven. Alleen de waarheid kan ons vrijmaken.

Ik hoop, dat u wijsheid zal gegeven worden in deze zaak, zo te handelen, dat ook dit strekken zal tot bevordering van 't Koninkrijk Gods en aldus tot zegen onzer Kerk.

Met broedergroeten, heb ik de eer te zijn

Uw dw.

C. J. L. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

In Julie kwam de Kommissie bijeen, maar aangezien er geen kworum aanwezig was, kon zij geen besluit in deze nemen.

Wanneer de kommissie de zaak zo ernstig had beschouwd als zij later deed, had zij gebruik kunnen maken van het recht haar verleend door art. 16 der Kerkwet, om zichzelf aan te vullen. Dit feit — waarop ik later terug kom — moet bij de beoordeling van wat verder gebeurd is, niet worden vergeten.

Open Brief van Ds. Ruijsch van Dugteren.

Om te veel herhaling te voorkomen, laat ik hier volgen de Open Brief van Ds. Ruijsch van Dugteren aan de leden der Ned. Herv. Kerk van Zuid-Afrika. Het zal noodzakelijk zijn tot recht verstand der dingen, op verschillende feiten, daarin genoemd, later terug te komen.

OPEN BRIEF

AAN DE

Leden der Ned. Herv. Kerk van Zuid-Afrika.

DOOR

C. J. L. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

Joh. 8 vs. 33 : De waarheid zal u vrijmaken.

Het is na lange aarzeling, dat ik mij op deze wijze tot U wend, om Uw aandacht te vragen voor een zaak, die zeker ver reikende gevolgen kan hebben voor onze kerk.

Zoals U bekend moest zijn, wordt aan de predikanten in onze Ned. Herv. Kerk (in de andere Hollandse kerken in Zuid-Afrika is hetzelfde gebruik) bij hun indiensttreding de volgende formule ter ondertekening voorgelegd :

„Wij ondergeteekenden, predikanten van de Nederduitsch „Hervormde Kerk, verklaren in goeden gemoede, de leer, welke „overeenkomstig Gods Heilig Woord vervat is in de formulieren „van Eenigheid der Nederduitsch Hervormde Kerk, n.l. de „Nederlandsche Geloofsbelijdenis, den Heidelbergschen Cate- „chismus en de Dordtsche Leerregelen, hartelijk te omhelzen „en getrouw te zullen leeren, belovende ons in alles overeen- „komstig onze kerkelijke reglementen stiptelijk te zullen ge- „dragen, ons onderwerpende aan het oordeel der bevoegde ker- „kelijke besturen alhier, indien daartegen door ons mocht ge- „handeld worden.

„De onderteekenaar van deze formule verklaart, door zijn „handteekening, dat hij de leer, die in bovengenoemde formu- „lieren vervat is, gelooft overeenkomstig Gods woord te zijn.”

(Art. 116 van de Wetten van de Ned. Herv. Kerk van Zuid-Afrika.)

Dit moest U bekend zijn, maar mijn ervaring in de laatste weken, heeft 't mij duidelijk gemaakt, dat de meeste van de ge- meenteleden en ook verschillende kerkeraadsleden van mijn gemeente te Pretoria met dit feit *niet bekend waren*.

Sommigen, die wel wisten van ondertekening, hadden daar nimmer verder over nagedacht, zodat het voor hen een ontdekking was, dat de drie formulieren van enigheid waren : de Heidelbergse Katechismus, de Ned. Geloofsbelijdenis en de vijf Leerregelen van Dordt. Een groot gedeelte van de Kerkeraad van Pretoria was niet bekend met de inhoud van de Ned. Geloofsbelijdenis en de vijf leerregelen van Dordt. Ze hadden nimmer deze belijdenisstriften ernstig onderzocht.

Toch wordt van de predikanten bij hun indiensttreding gevraagd

de ondertekening van een formule, (zie art. 116 Kerkwet) waarin staat, dat zij de leer in de drie formulieren vervat, *hartelik omhelzen en getrouw leren zullen*. Wel tekenend en veelzeggend is, in verband hiermede, de onbekendheid met die belijdenisschriften bij 't grootste gedeelte der gemeente.

Door mij is die formule ook ondertekend. Toen ik ondertekende, en dat was een geruime tijd na mijn bevestiging en intrede in de gemeente van Pretoria, een feit, waarop ik met nadruk wijs, daar het ten duidelijkste aantoonde hoe weinig gewicht door het hoogste kerkbestuur aan die ondertekening werd gehecht *), heb ik dat beschouwd als een formaliteit, als iets van geringe betekenis. Mijn overweging was, als ik in die tijd (1618) geleefd had, toen deze belijdenisschriften werden vastgesteld, dan had ik waarschijnlijk ook zo gedacht. Ik wens niet achter iemand, wie ook, weg te schuilen, maar ik kan stellig verklaren dat ik toen geheel te goeder trouw was en dat onze kerkelijke autoriteiten, die meer onmiddellijk met de uitvoering der wettelijke bepalingen belast waren, volkomen bekend geweest zijn met mijne opvatting van deze formule vóór ik dezelve ondertekende. Ik meende om die redenen dat instemmen met de grondbeginselen en de werkelijke geestelijke inhoud der belijdenisschriften mij volkomen recht gaven om te ondertekenen, vooral waar ik zag, dat ook andere predikanten, die bezwaren hadden tegen de leer in de drie formulieren vervat, de formule hadden ondertekend. Door allerlei gebeurtenissen in mijn leven is 't mij echter ten slotte duidelijk geworden, dat dit een onzuivere en onware toestand was. Ik kon 't niet meer goedkeuren door die ondertekening door te gaan voor „volkomen zuiver in de leer”, terwijl ik dit in mijn prediking niet was. Aan onze Algemene Kommissie heb ik dan ook 7 Julie 1.1. een brief geschreven, mededelende, dat ik mij zeer bezwaard gevoelde door die ondertekening en vragende om inlichting, hoe zij dachten, dat die formule (zie art. 116 van de wetten der N. H. Kerk van Z.-A.) moest worden opgevat; of men bezwaren tegen de leer mocht hebben of niet, en zo ja, waar dan de grenzen waren. Op mijne vragen heb ik van de Algemene Kommissie geen antwoord ontvangen.

Ik schreef aan deze Kommissie ook, dat ik de leer in de formulieren van enigheid (Heidelbergse Katechismus, Nederl. Geloofsbelijdenis en de vijf leerregelen van Dordt) niet geloven kon *volkomen overeenkomstig Gods woord te zijn*.

Aan mijn gemeente gaf ik ook kennis van deze mijne daad, in de morgendienst van Zondag 16 Julie, zonder in biezonderheden te treden.

Dit wekte in mijn gemeente enige beroering. De oorzaak hiervan was: de onbekendheid met de formulieren van Enigheid, wat zelfs sommige kerkeradsleden (mannen die mij nu veroordelen en menen de kerk en de leer der vaderen te moeten redden) er toe

*) De wet schrijft voor ondertekening vóór bevestiging en intrede.

bracht, afgaande op de klank, te menen, dat ik gezegd had niet meer aan de Drieëenheid te geloven. De Zondag daarop, 23 Julie l.l., heb ik op verzoek van verscheidene kerkeraadsleden en vele gemeenteleden mijn standpunt nader aan de gemeente uiteengezet. De 26ste Julie kwam de Algemene Kommissie bijeen. In een broederlike samenkomst, die zij mij toestonden, werd mij gezegd, dat ik een verkeerde weg was gegaan. Eerst had ik mij tot hen moeten wenden, zonder mijn gemeente van mijn bezwaren op de hoogte te brengen. Dan waren de moeilijkheden, die nu gerezen waren, waarschijnlijk niet gekomen. Ook werd mij door een der leden gezegd, dat het bij ondertekening ging om de werkelijke *geestelijke inhoud*, terwijl datzelfde lid mij toevoegde, de ondertekening van de formule is voor U de deur geweest, waardoor U zijt binnengekomen, 't is voor U ook de deur, waardoor U de kerk verlaten moet. Eindelijk werd mij de raad gegeven mij voorlopig, hangende mijne zaak, te onthouden van mijn dienstwerk om grotere beroering te voorkomen. Het volgende schrijven is toen door mij aan de Kerkeraad van Pretoria gericht :

Pretoria, 28 Julie 1911.
Klein Scheidingstraat 151.

Aan de Heren Leden van de Kerkeraad der Ned.
Hervormde Gemeente van Pretoria.

Eerwaarde Broeders,

't Is mij een behoefte, vóór dat gij naar onze Buitengewone Vergadering (bepaald op 4 Augustus 1911) opkomt, de reden van die vergadering nader uiteen te zetten.

Door mij is aan de Algemene Kommissie onzer Kerk een brief gericht, vragende, hoe de ondertekening van de formule, voorkomend in Art. 116 onzer Wet, moet worden opgevat — of dit letterlik moest geschieden, of dat er bezwaren mochten zijn bij een predikant tegen de leer vervat in de drie formulieren van Enigheid (de Heidelbergse Katechismus, de Nederl. Geloofsbelijdenis en de leerregelen van Dordt.)

Bij mijn indiensttreding heb ik die ondertekening opgevat als een formaliteit. — Zonder ernstige overweging heb ik getekend. — Door allerlei gebeurtenissen in mijn leven hiertoe gebracht, ben ik gaan inzien, dat ik niet het recht heb een formule, door de Kerk vastgesteld, uit te leggen, zoals ik dit wens. Daarom deelde ik ook aan de Algemene Kommissie mede, dat ik mij zeer bezwaard gevoelde over die ondertekening, en dat ik de leer, vervat in de drie formulieren (Heidelb. Katechismus, de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Leerregelen van Dordt), niet geloofde volkomen overeenkomstig Gods Woord te zijn.

Nadat ik aan de Algemene Kommissie had geschreven, heb ik de inhoud van dat schrijven aan de Gemeente medegedeeld. Ik meende dit aan mijn gemeente verplicht te zijn.

De mening van verscheidene leden der Algemene Kommissie

— die gisteren te Pretoria zat — is, dat ik daarmede een verkeerde stap heb gedaan, daar ik eerst had moeten wachten op hun beslissing. Mij werd dan ook aangeraden (een officieel schrijven heb ik nog niet ontvangen) zolang deze zaak hangende was, mij van mijn dienstwerk te onthouden.

Ik ben volkomen bereid aan deze raad gehoor te geven, en mij te houden aan hen die ouder zijn en meer ervaring hebben dan ik. Daarom wens ik op onze Buitengewone Vergadering, die uitgeschreven is tegen 4 Augustus a.s., het aan uw beslissing over te laten of ik in mijn gemeente met mijn dienstwerk zal voortgaan, of het zal laten rusten tot de hogere Kerkbesturen over mijn zaak beslist hebben.

Van deze gelegenheid wil ik tevens gebruik maken U nader in te lichten over mijn standpunt, opdat gij vóór gij ter vergadering komt, zult hebben kunnen nadenken over de bezwaren, die ik heb.

Mijn hoofdbezwaar is tegen de leer der uitverkiezing, zoals deze geleerd wordt in het eerste hoofdstuk der leer van de Dordtse Leeregelen.

Hierin wordt geleerd, dat God een zekere menigte van mensen heeft uitverkoren en Hij naar dit besluit de harten dier uitverkorenen, hoewel zij hard zijn, genadiglik vermurwt en buigt om te geloven; maar degenen, die niet zijn uitverkoren, naar Zijn rechtvaardig oordeel, in hunne boosheid en hardigheid laat. Deze verkiezing, zo wordt geleerd, is een onveranderlik voornemen Gods.

Het is mij onmogelijk dit „hartelik te omhelzen en te leren”, zoals de formule, door alle predikanten ondertekend, dit vereist. Ik heb het dan ook nimmer aan de Gemeente gebracht.

Tevens is 't mij een behoefte hier klaar uit te spreken, dat ik beproefd heb in mijn prediking te brengen het Evangelie van Jezus Christus, dat mij dierbaar is. Gaarne beleid ik mijn zwakheid in veel — mijn leven is niet geweest wat het zijn moest. Ik weet echter, dat de uren, dat ik optreden mocht voor de Gemeente, de uren voor mij geweest zijn, dat ik het dichtst was bij God. Daarin ben ik waar geweest. Niets liever wens ik dan ook in de toekomst dan te mogen brengen het Evangelie, dat een troostwoord is voor allen. Met mijn ganse hart wil ik medezingen de belijdenis, ook in onze kerk erkend, die wij vinden in Gezang 39.

Met broederlike groeten, gaarne

Uw dw.

C. J. L. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

De 4de Augustus kwam de kerkeraad bijeen. Ten duidelikste heb ik daar verklaard, waarom ik meende niet mijn ontslag te mogen nemen.

Mijn redenen daarvoor zijn :

1e. Dat een groot gedeelte van mijn Gemeente tot nu toe niet wist, dat van hun predikanten o.a. verwacht wordt, te leren, wat staat in Art. 16 van de Nederl. Geloofsbelijdenis en in het eerste

hoofdstuk der leer van de Dordtse Leerregelen over de uitverkiezing.

Art. XVI, van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, vastgesteld op de Synode van Dordt van 1618/19, luidt aldus :

(Van de eeuwige verkiezing Gods.)

Wij geloven, dat het gehele geslacht van Adam door de zonde des eersten menschen in verderfenis en ondergang zijnde, God zichzelf zoodanig bewezen heeft als Hij is, te weten : Barmhartig en Rechtvaardig. Barmhartig : doordien, dat Hij uit deze verderfenis trekt en verlost degenen die Hij in zijnen eeuwigen en onveranderlijken raad, uit enkel goedertierenheid, uitverkoren heeft in Jezus Christus, onzen Heere, zonder eenige aanmerking hunner werken.

Rechtvaardig : doordien Hij de anderen laat in hunnen val en verderf, waar zij zichzelf in geworpen hebben. Deze leer wordt nader uitgewerkt in het eerste Hoofdstuk der Leer, namelijk van de Goddelijke Verkiezing en verwerping, van de Dordtsche Leerregelen. Deze Leerregelen werden opgesteld en aangenomen door de Synode van Dordt in de jaren 1618 en 1619.

Ben gedeelte daarvan heb ik aangehaald in mijn schrijven van 28 Julie l.l. aan de Kerkeraad van Pretoria.

Ik wil hier geen bestrijding geven van deze leer, alleen dit opmerken, dat zij die menen, dat 't aanhalen van enkele teksten, hetzij voor of tegen, voldoende is, of die menen, dat zij hun standpunt verdedigen kunnen, door te wijzen op de gebeurtenissen in het leven... mijns inziens, op de verkeerde weg zijn. Voor mij is het Evangelie niet een aantal teksten of een logiese, verstandige redenering, maar Jezus Christus zelf. Niet voor een leer, hoe oud ook, maar voor Hem moeten wij ons buigen.

Een groot gedeelte der gemeente wist niet, dat deze leer der uitverkiezing door de predikanten *hartelik omhelsd en getrouw geleerd moest worden* en dat zij verklaard hadden te geloven, dat deze leer *overeekomstig Gods woord* was.

Ik meen dus, ondanks de ondertekening, die ik niet handhaven kan, in de kerk te mogen blijven, tot dat mij dit verboden wordt, daar 't mijn overtuiging is, dat de gemeente er niet is voor de kerk, maar de kerk voor de gemeente. Naar de gemeente moet in deze geluisterd worden.

2e. Heb ik gemeend niet mijn ontslag te moeten nemen, omdat in onze kerk erkend zijn de gezangen, die in vele opzichten afwijken van de leer der belijdenisschriften.

Hoe iemand kan laten zingen Gezang 39 :

Jezus neemt de zondaars aan
 Roept dit troostwoord toe aan allen,
 Die van 's levens rechte baan
 Op den dwaalweg zijn vervallen.

en daarbij dan Ieren moet, dat een gedeelte der mensen door Gods eenwig besluit nimmer komen kan tot Jezus Christus, is mij een raadsel. De leer der eenwige verwerping is geen troostwoord, dat toegeroepen kan worden aan allen.

Waar mij het recht gegeven is Gez. 39 te laten zingen, meen ik ook, dat ik in mijn plicht tegenover de gemeente te kort zou schieten, als ik zonder meer mijn dienstwerk had neergelegd.

Nog heb ik enkele andere redenen, maar waar deze meer persoonlijk zijn, dunkt het mij beter, die vooreerst niet aan te voeren.

Ook heb ik ten duidelijkste in de kerkeraadsvergadering van 4 Augustus l.l. verklaard, op vragen die allen gesteld werden door ouderling A. D. W. Wolmarans, dat ik bereid ben te verkondigen het Evangelie van Jezus Christus, zoals het ons gegeven wordt in het woord van God en zoals ik het ook vindt in de Formulieren met reservering van mijn bezwaren, dat ik waardeerde en aannam de grondgedachte van de leer der uitverkiezing: Gods soevereiniteit. God alles en de mens niets. Tevens dat ik bezwaar had tegen de formulieren, omdat zij niet in alles volkomen overeenkomstig Gods woord zijn.

De kerkeraad nam aan het einde zijner vergadering het volgende voorstel aan, opgesteld door ouderling A. D. W. Wolmarans, hetwelk hij als lid der Algemene Kommissie (die in haar eerstkomende buitengewone vergadering over het besluit van de kerkeraad zal hebben te oordelen) liever niet op zijn eigen naam wenste behandeld te hebben en dat daarop door ouderling J. N. Roets gesecondeerd, door ouderling D. J. B. Riekert werd overgenomen.

Ik laat hier die besluit letterlik volgen:

Deze Vergadering in buitengewone vergadering te zamen gekomen ter onderzoek van Ds. RUIJSCH VAN DUGTEREN's verklaring van den Kansel, alsook in zijn circulaeren brief van 28 Juli l.l.

Verder overwegende dat Ds. Ruijsch van Dugteren in deze vergadering uitdrukkelijk verklaard heeft: De formulieren van Eenigheid niet kan leeren en 't zelve ook niet hartelijk kan omhelzen, alsook niet gelooven, dat de formulieren van eenigheid in overeenstemming is met God's woord.

Verder overwegende dat geen Predikant in de Herv. Kerk kan worden bevestigd, tenzij hij dit verklaren en gelooven, en

Aangezien Ds. Ruijsch van Dugteren uit eigen vrijen wil tot zulke verklaringen is overgegaan, zonder aanlijding van Kerkeraad of Gemeente.

Besluit te bepalen:

1ste Dat Ds. Ruijsch van Dugteren van af heden geen dienst meer mogen houden noch personen trouwen of Sacramenten mag bedienen.

2de Dat (hangende eventueele hooger beroep en beslissing van de Hoogere Kerkbesturen onzer Kerk) aan Ds. Ruijsch van Dugteren zal worden uitbetaald de helft van zijn volle traktement in-

gaande op heden 4 Augustus 1911 en

3de Dat zijn Eerwaarde hangende die beslissing vrijheid word gegeven de pastorie vrij te bewonen.

Verder besluit deze Vergadering den Voorzitter optedragen alle desbetreffende stukken en Natulen van deze Vergadering na het door hem en den Scriba voor Corekt is geteekend op te sturen aan de Algemeene Commissie en aan Ds. Ruisch van Dugteren afschrift van dit besluit te doen toekomen en eindelijk verzoek deze Vergadering aan zijn Eerwaarde Ds. Fourie om zoveel mogelijk alle herderlijk werk in de Gemeente ook op Pretoria op zich te nemen.

Dit voorstel werd door de kerkeraad aangenomen met 16 tegen 6 stemmen. Wanneer een aandachtig lezer dit besluit van de kerkeraad vergelijkt met mijn bovenstaande verklaringen, gedaan in de kerkeraadsvergadering, zal hem direkt opvallen, dat de overweging, waarvan het uitgaat, dat ik uitdrukkelijk zou verklaard hebben: „de formulieren van Enigheid niet te kunnen leren en hetzelfde ook niet hartelik te kunnen omhelzen, alsook de formulieren van Enigheid niet te geloven in overeenstemming met God's woord te zijn”, in haar algemeenheid — om geen ander woord te gebruiken — *onjuist is*. Ik heb dit niet uitdrukkelijk verklaard. Het besluit zelf is onwettig, daar de kerkwet volgens art. 155 de kerkeraad verpligt is om, als volgens zijn mening de predikant een goddeloze of onvergelyke leer drijft, daarvan terstond aan de Algemene Kommissie kennis te geven.

Ik wil hier alleen konstatieren, dat de kerkeraad zijn bevoegdheid is te buiten gegaan (zie ook art. 158 der Kerkwet) en zich toegeëigend heeft de rechten, die door de Algemene Vergadering onzer kerk toegekend zijn aan de Algemene Kommissie. De bedoeling daarvan kan geen andere zijn dan wat door ouderling A. D. W. Wolmarans is verklaard: Wij moeten principiëel neerleggen: daar is een breuk.

Ik kan dit niet erkennen, en ik weet mij, ondanks deze onwetige daad van de kerkeraad, aan gemeente en kerk verbonden. Ik zal dan ook deze zaak voorleggen aan de hogere kerkbesturen.

Hiermede heb ik deze zaak overgegeven aan de belangstelling en beoordeling van de gemeente. Ik kon hiermede volstaan.

Toch wens ik van deze gelegenheid gebruik te maken, enkele dingen onder uw aandacht te brengen.

Dit zou ik willen vragen: „Laat het in deze zaak niet gaan om mijn persoon.” Ik heb lang gearzeld, voordat ik tot deze stap overging, waar ik mij afvroeg, of mijn eigen leven mij daartoe het recht gaf. Laat het gaan om het beginsel. Geloven wij het, dat de Geest van Jezus Christus ons vrij zal maken, vrij van iedere band, die ons geweten bindt, vrij van die banden, die ons maken tot machteloos en stumpers en napraters en Farizeeërs?

Geloven wij het, dan zal zuiver blijven ook deze strijd, zuiver voor God, en 't zal ons gaan om Zijn Koninkrijk.

Aan mijn gemeente heb ik gebracht, naar mijn beste krachten, het Evangelie van Jezus Christus, die gekomen is tot verlossing der wereld.

Mijn prediking is geweest: „Ga tot Hem, buiten Hem is geen behoud; Hij is 't, die om zich verenigt een Petrus, een Johannes, een Paulus, een Jacobus, een Martha, een Maria Magdalena. Hij brengt *leven*.

Hij is 't om wien wij ons verenigen moeten, om wien wij te staan hebben, tot wien wij onze ogen hebben op te heffen, in wien wij vinden ons behoud.”

Nog eens, 't gaat mij niet om mijn persoon, niet om eigen voordeel. Als ik op mijzelf zie, heb ik geen recht tot spreken, geen recht ook om een voorganger te zijn.

Ik wil zien echter op Jezus Christus. Als wij naar Hem willen luisteren, dan zal 't ons niet in de eerste plaats gaan om de Kerk en haar zuivere leer, maar om het Koninkrijk der Hemelen en het eeuwige leven. En dan... we zullen door de liefde een weg vinden om hen die verschillend denken, toch bij elkander te houden. Hierin moet de macht en heerlijkheid van God's liefde in Christus openbaar worden, dat wij bij verschil van mening weten één te zijn.

In 1 Cor. 3 vs. 21—23 staat:

Niemand dan roeme op mensen, want *alles* is uwe.

Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe.

Doch gij zijt van Christus, en Christus is van God.

Dit zij onze kracht.

Wij zijn van Christus, en Christus is van God.

Met broederlike groeten,

Uw dw.

C. J. L. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

Na het besluit van de kerkeraad op de 4de Aug. 1911, (zie Open Brief pag. 9) dat geheel was tegen de wet, en de bevoegdheid van de kerkeraad in alle opzichten overschreed, werd door Ds. R. v. D. het volgende schrijven aan de Algemene Kommissie gezonden:

Brief van Ds. Ruijsch van Dugteren van 29 Aug. 1911 aan de Algemene Kommissie.

Pretoria, 29 Aug. 1911.

Aan de Hoogerwaarde Leden van de Algemene Kommissie van de Ned. Herv. Kerk van Zuid-Afrika.

Hoogerwaarde Leden.

Naar aanleiding van 't besluit, genomen in de buitengewone vergadering van de kerkeraad der gemeente Pretoria, gehouden 4

Aug. 1.1. en U opgezonden met de notulen, voel ik mij gedrongen ernstig protest aan te tekenen tegen de handelwijze van de kerkeraad, als zijnde geheel in strijd met de wet onzer kerk. De kerkeraad heeft door dit besluit te nemen, zijn bevoegdheid geheel overschreden en zich het recht aangematigd, dat door onze kerkelijke wetten en bepalingen aan de Algemene Kommissie is toegekend.

Ik behoef dit niet nader aan te tonen, want alleen spitsvondige redenering, zeker niet passend aan hen, die in de kerk tot oprichters en regeerders geroepen zijn, kan aan het genomen besluit een zekere schijn van recht geven.

Ik wil U echter wijzen op mijn rondschriften aan de kerkeraad voor deze opkwam naar de vergadering 1.1. Hieruit zal U blijken, dat ik volkomen bereid was langs vredelievende weg te komen tot een beslechting van mijn zaak. Aangeboden heb ik mijn dienstwerk te laten rusten tot een beslissing was genomen. Hierop is door de kerkeraad niet ingegaan. Door de meerderheid van de kerkeraad onder leiding van ouderling A. D. W. Wolmarans — tegen wiens zitting nemen als lid der Algemene Kommissie om over deze mijn zaak te oordelen, ik dan ook mijn ernstig bezwaar bij U indien, daar hij geen onpartijdig beoordelaar kan zijn van 't besluit, dat door hem is opgetrokken (zie de notulen van de kerkeraadsvergadering 4 Aug. 1.1.) — is echter de houding aangenomen van rechters. Hier dan is aan een rustige en vredelievende oplossing der kwestie groot nadeel toegebracht.

Van mijn zijde is ten duidelijkste getoond, dat ik een vredelievende oplossing wilde. Had de kerkeraad mij gezegd bezwaar te hebben mij, terwijl ik geen arbeid deed, 't traktement uit te betalen, ik had ter wille van het beginsel ook daarvan willen afzien. Nogmaals wend ik mij tot u met het vriendelijk verzoek mij antwoord te geven op mijn vragen, in mijn eerste schrijven aan U gedaan.

„Mogen er bezwaren zijn bij de predikanten tegen de leer, vervat in de drie formulieren, ja of neen? En zo ja? Waar zijn dan de grenzen?”

Nog zou ik hier enkele vragen willen bijvoegen: Hebben de formulieren, zoals Dr. Abraham Kuyper zegt, uitsluitend kerkelijk gezag en geen het minste gezag over de gewetens? Zo ja? Hoe kan dan aan 't einde van de formule (zie art. 116 Kerkwet) staan, dat door ondertekening verklaard wordt, te geloven, dat de leer in de drie formulieren vervat overeenkomstig Gods Woord is? Hiermede wordt ieder bezwaar, dat bij toetsing van de leer aan Gods Woord op mocht rijzen — reeds bij voorbaat onderdrukt — en een toestand in 't leven geroepen, die leiden moet tot verstening en doodheid.

Voor al hen, in Uwe Kommissie, die door studie en levenservaring in 't biezonder weten kunnen, hoe nimmer de ondertekening van formulieren heil heeft gebracht aan een kerk, wil ik met nadruk vragen deze zaak ernstig te overwegen.

Laat geen vrees voor wat anderen zeggen willen, ook in het geringste medespreken.

Door velen wordt in deze dagen gezegd — dat bij een ruimere opvatting van de ondertekening — de kerk opengezet wordt voor het modernisme. Ik zie hier niets anders in dan een uitspraak, die van de grootste onwetendheid getuigt met de gang der kerkgeschiedenis. Wáár was de levende prediking en de ware belijdenis van Jezus Christus in het leven — dáár heeft zich immer Gods Koninkrijk geopenbaard.

Omdat ik geloof — daarom ben ik niet bang. Juist wij, die als Christenen geloven in het eeuwige leven — wij moeten het tonen, dat wij in ons werkelijk bezit — in ons werkelijk leven bezitten, wat ons niet door iets kan ontnomen worden.

In het dooddrukken van iedere persoonlijke mening, van ieder persoonlijk geloof, door de Rooms-Katholieke Kerk, zien wij haar zwakheid. Als Protestanten kunnen wij daarin onze kracht niet vinden. Niet een formule, maar Christus zal zijn kerk in stand houden. Zie Gez. 156 vs. 1. Ik wil het met nadruk hier uitspreken, dat ik het een ramp voor onze kerk zou vinden, wanneer zij geen plaats had voor hen, die met hun ganse hart verkondigen willen het Evangelie van Jezus Christus, ofschoon zij niet in alle opzichten de leer der drie formulieren kunnen belijden. We zijn niet zo rijk aan geestelijke kracht, dat wij hen missen kunnen. Nu, drie eeuwen na het opstellen der formulieren, is daar geen beslist uitspreken der Gereformeerde kerken geweest in de vele vragen, die zijn opgezezen. In onze eeuw zijn tal van vragen, die op een antwoord wachten, ook van de zijde der kerk. Tekent het niet onze armoede, dat wij zwegen?

En ten slotte, laat niet vergeten worden, dat de kerk wel handhaven kan in alle gestrengheid de oude leer — dat gepredikt kan worden, dat Christus niet gekomen is voor allen en 't Evangelie niet voor allen bestemd is, zoals dezer dagen geschiedt — maar het gevolg zal zijn, dat een groot gedeelte der gemeenteleden niet zal vinden binnen de kerkmuren het levensvoedsel, dat zij zoeken. Het gaat mij in deze niet om mijn ambt en positie. Als ik inzag dat 't zou zijn tot uitbreiding van Gods Koninkrijk, dat ik mij terug trok, ik zou het doen. Laten wij vinden hierin onze eenheid, dat wij weten van Christus te zijn.

Met broederlike groeten,

Uw dw.

(w. g.) C. J. L. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

De Algemene Kommissie kwam, dus nu voor de tweede maal, bijeen te Pretoria op 7 Sept. 1911, om over deze zaak te beraadslagen, onder voorzitterschap van Ds. C. W. du Toit.

Deze vergadering werd met gesloten deuren gehouden — en Ds. R. v. D. en ik, bij de opening tegenwoordig — werden verplicht de vergadering te verlaten. Ouderling Wolmarans, die, omdat Ds. R. v. D. bezwaar gemaakt had tegen zijn zitting nemen als lid der Algemene Kommissie, zich teruggetrokken had als lid, woonde echter de gehele vergadering bij. Hij mocht de vergadering van advies dienen, terwijl aan Ds. R. v. D. niet toegestaan werd mij als zijn rechtskundig adviseur te doen optreden voor dat lichaam.

De eerste dag werd Ds. R. v. D. ongeveer één uur toegelaten. Van 't geen door hem daar werd gezegd, is, wat later blijken zal, in het minst geen notitie genomen. Deze wijze van handelen van de Kommissie doet dan ook sterk de gedachte opnemen, dat naar onpartijdige en rechtvaardige beoordeeling van de zaak niet is getracht.

De volgende dag, 8 Sept., waren nog 4 leden van de 7 tegenwoordig, terwijl ds. Goddefroy als voorzitter fungeerde.

In deze vergadering — die geen kworum vormde en dus geen besluiten kon nemen in een tuchtzaak — werd aan Ds. R. v. D. en mij, die om elf uur 's morgens waren ontboden, op onze vraag medegedeeld, dat er nog geen definitieve besluiten genomen waren. Eigenaardig is, dat het besluit tegen Ds. Ruijsch spreekt van 7 Sept., dus toen blijkbaar genomen was. De Scriba deelde op een schriftelijke vraag van Ds. R. v. D. mede, dat de besluiten op 7 en 8 Sept. genomen waren. Hij antwoordde hierop, dat hij wilde weten, wanneer de besluiten naar hun werkelijke inhoud definitief waren vastgesteld. Hierop ontving hij geen antwoord. Belangrijk zou zeker dit antwoord zijn, als het gegeven werd, daar de handelwijze van de kommissie op mij de indruk heeft gemaakt, dat er niet volkomen open en eerlijk met Ds. R. v. D. werd gehandeld.

Ik wil nu laten volgen de besluiten van de Algemene Kommissie.

Antwoord en besluiten van de Algemene Kommissie, vergaderd 7 en 8 Sept. 1911 te Pretoria.

De Kommissie der Algemene Kerkvergadering der Nederduits Hervormde Kerk van Zuid-Afrika, geroepen om antwoord te geven op de vraag van Ds. Ruijsch van Dugteren, vervat in een brief d.d. Juli 1911, aldus luidende :

Of ik mij houden moet aan boven genoemde formule Art. 116 der Wet, welke aldus luidt : „Wij ondergetekenden, predikanten van de Nederduits Hervormde Kerk, verklaren in goeden gemoede, de leer, welke overeenkomstig Gods Heilig Woord vervat is in de formulieren van Enigheid der Nederduits Hervormde Kerk, nl. de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelberger Katechismus en de

Dordtse Leerregelen, hartelik te omhelzen en getrouw te zullen leren, belovende in alles overeenkomstig onze kerkelijke reglementen ons stiptelik te zullen gedragen, ons onderwerpende aan het oordeel der bevoegde kerkelijke besturen alhier, indien daartegen door ons mocht worden gehandeld. De ondertekenaar van deze formule verklaart door zijne handtekening, dat hij de leer, die in bovengenoemde formulieren vervat is, gelooft overeenkomstig Gods woord te zijn", zodat iedere — ook de geringste afwijking van de leer in de drie formulieren van enigheid vervat, moet beschouwd worden als het schenden van de belofte bij indiensttreding afgelegd, of is afwijking van de leer geoorloofd?

heeft besloten in hare zitting van de 7de September 1911 het volgende te antwoorden :

dat de Kommissie zelf staande onder de wet en geroepen om de wet te handhaven, slechts één antwoord kan geven, nl. : „Ja”;

en dat de Kommissie zich verwondert, dat u zulk een vraag nu kunt stellen, daar van elk persoon, die een formule tekent, verwacht mag worden zich stipt te houden, zowel aan de letter als aan de geest van hetgeen hij ondertekent, hetwelk van een voorganger der gemeente nog te meer mag worden verwacht, overeenkomstig de regel des goddeliken woords", laat alle dingen eerlik en met orde geschieden;

en dat de Hervormde Kerk van Z. Afrika geen leervrijheid of afwijking van de formulieren kan of mag toelaten en nimmer heeft toegelaten.

Wat betreft uwe bewering in de brief van 29en Augustus 1911 : „dat de handhaving van de leer ener kerk moet leiden tot versterking en een toestand van doodsheid", merkt de Kommissie op dat deze vrees door de geschiedenis van vele eeuwen wordt tegengesproken, en dat de Hervormde Kerk van Z. Afrika nimmer een belijdenisloze kerk is geweest en nimmer heeft toegelaten persoonlijke gevoelens omtrent die leer der kerk te stellen in plaats van de eenmaal door de kerk vastgestelde leer. (Zie Art. 1 en 6 der Wet.)

Verder behandelend de Open Brief van Ds. Ruijsch van Dugteren, merkt de Kommissie op :

Dat hoewel ten gevolge van een onvoorzien verzuim van de Scriba der Algemene Kerkvergadering de formule niet door u is getekend voor de bevestiging, gij nochtans wist voor die bevestiging, dat die formule moest getekend worden, en dit verzuim u geen recht geeft de hoogste kerkbesturen te beschuldigen weinig gewicht te hechten aan die ondertekening, welke niet een blote formaliteit, maar wel degelijk een plechtige verklaring door een predikant afgelegd is, en een bindend kontrakt, waaraan een predikant zich niet mag onttrekken.

Met betrekking tot uwe bewering, als zouden er nog andere predikanten zijn, die bezwaren hadden tegen de leer in de drie formulieren vervat, en toch de formule hadden ondertekend, spijt het de Kommissie, dat ook hier wederom getracht wordt een insi-

nnatie op andere leeraren te werpen, wier namen, u desgevraagd, niet wilde noemen, waaruit blijkt dat Ds. Ruijsch zich telkens achter anderen tracht te verschuilen, wat hij verklaart niet te willen doen.

U beweert: wel tekenend en veelzeggend is in verband hiermede de onbekendheid met de inhoud der belijdenisschriften bij het grootste gedeelte van kerkeraads- en gemeenteleden."

Het verwondert de Kommissie, dat zulk een opmerking door u gemaakt wordt als predikant, die de formulieren volgens eigen verklaring kent en die na enige dienstjaren met de vraag komt of men bezwaren mag hebben tegen de leer of niet, en zo ja, waar dan die grenzen zijn;

en dat naar aanleiding van deze opmerking over de onbekendheid der Gemeente en van kerkeraadsleden met de belijdenisschriften, het veeleer tekenend en veelzeggend mag heten, dat leden der gemeente, zodra wordt afgeweken van de leer harer kerk, onmiddellijk hun protest doen horen, en hun bezwaarschrift inzenden bij de Kommissie der Algemene Kerkvergadering.

U gelooft niet volgens uw eigen vrijwillige verklaring, dat de leer in de formulieren van enigheid volkomen overeenkomstig Gods woord is. De verklaring dat zij overeenkomstig Gods woord zijn, is door u ondertekend en aangezien dit een vrijwillige verklaring was, waardoor alleen u de toegang tot de kerk werd verleend, laat het geen de minste twijfel over dat u niet meer thuis behoort in die kerk van het ogenblik, dat u zulk een nieuwe verklaring maakt heeft.

Met betrekking tot uwe mededeling, dat u altijd het Evangelie van Jezus Christus hebt trachten te prediken, merkt de Kommissie op, dat zij dit gaarne gelooft, maar wijst er u op, dat de Nederlands Hervormde Kerk van Zuid-Afrika in hare formulieren bijzonder ook de leer der Soevereiniteit Gods leert, en dat dit een der hoofdkenmerken dier kerk is tegenover andere kerken, niet van Calvinistische oorsprong, en dat dit ook niet in strijd is met het Evangelie van Jezus Christus.

JAC. VAN BELKUM.

Voor ware Kopie,

De Kommissie geroepen om te beoordeelen en te beslissen over een besluit des kerkeraads van Pretoria d.d. 4 Augustus, welk besluit aldus luidt:

„Deze vergadering in buitengewone vergadering te zamen gekomen ter onderzoek van Ds. Ruijsch van Dugteren's verklaring van de kansel, alsook van zijn cirkulaire brief van 28 Julie 1.1.

„Verder overwegende dat Ds. Ruijsch van Dugteren in deze vergadering uitdrukkelijk verklaard heeft, dat hij de Formulieren van Enigheid niet kan leren en dezelve ook niet hartelik kan omhelzen, als ook niet gelooft dat de Formulieren van Enigheid in overeenstemming zijn met Gods woord:

„Verder overwegende, dat geen predikant van de Hervormde

Kerk kan worden bevestigd, tenzij hij vooraf dit verklaart en gelooft, en aangezien Ds. Ruijsch van Dugteren uit eigen vrije wil tot zulke verklaring is overgegaan zonder aanleiding van Kerkeraad of Gemeente :

„Besluit te bepalen :

„dat Ds. Ruijsch van Dugteren van af heden geen dienst meer zal mogen houden, noch personen trouwen of Sakramenten mag bedienen;

„dat hangende eventueel hoger beroep en beslissing van de hogere kerkbesturen onzer Kerk, aan Ds. Ruijsch van Dugteren zal worden uitbetaald de helft van zijn volle traktement, ingaande op heden 4 Augustus 1911.

„Dat Z.Eerwaarde hangende de beslissing vrijheid worde gegeven de pastorie vrij te bewonen.”

Gelezen hebbende

a. de Notulen van de Kerkeraad van die vergadering;

b. de brief van Ds. Ruijsch van Dugteren d.d. 29 Aug. 1911;

c. een memorie van Dr. Bodensteyn re appel Ds. Ruijsch van Dugteren kontra de Kerkeraad van de Ned. Herv. Gemeente te Pretoria;

gelet hebbende op Artt. 1, 3, 116, 125, 126, 127, 130, 144, 153, 154, 156 der wetten;

overwegende :

dat uit een en ander blijkt, dat Ds. Ruijsch van Dugteren vrijwillig verklaard heeft in woord en in geschrift niet meer zijne ondertekening van Art. 116 gestand te kunnen doen;

dat het voor de Kerkeraad niet duidelijk was, of Ds. Ruijsch de broederlike raadgeving van de Algemene Kommissie, 27 Julie gegeven, zou opvolgen, om nl. hangende de beslissing van de kommissie niet meer voor de gemeente te prediken, in dit buitengewone geval wel degelijk gerechtigd was zo te handelen, daar Ds. Ruijsch 30 Julie nog voor de gemeente Trichardsfontein was opgetreden : en er dus voor de Kerkeraad van Pretoria niets anders overbleef dan onder omstandigheden, daar Ds. Ruijsch zelf tot breking was overgegaan en hij dus niet meer als predikant kon optreden van die dag af, waarop hij verklaard heeft zich niet meer gebonden te achten aan zijne handtekening, dan hem zijn dienstwerk te betrekken ;

kennis genomen hebbende van het feit, dat Ds. Ruijsch van Dugteren geprotesteerd heeft tegen de handelwijze van de kerkeraad :

en dat Dr. Bodensteyn in een lang pleidooi beweert, dat de Kerkeraad geen recht had dit besluit te nemen :

en verder dat Dr. Bodensteyn zelf beweert, dat Ds. Ruijsch zich aan kontraktbreuk heeft schuldig gemaakt door de voorwaarden van zijn kontrakt te verbreken, ofschoon er twijfel kan overblijven of dit als een grove dan wel als een kleine afwijking moet worden beschouwd :

besluit de Kommissie te konstateren :

dat Ds. Ruijsch van Dugteren door het terugnemen van zijne handtekening zich buiten de kerk heeft gesloten, en daardoor heeft opgehouden dienstdoend predikant der Nederduits Hervormde Kerk te zijn;

te handhaven dat deel van het besluit van de Kerkeeraad van Pretoria d.d. 4 Augustus, dat Ds. Ruijsch het verrichten van zijn diensten belet;

en dat met betrekking tot punt 2 : het geven van half salaris aan de predikant, de Kommissie beslist, dat het salaris tot op 7 September zal worden uitbetaald.

De Kommissie vindt het prijzenswaard, dat de Kerkeeraad Ds. Ruijsch het bewonen der pastorie heeft toegestaan en vertrouwt, dat hangende hoger beroep, wanneer daarvan gebruik mocht worden gemaakt, hem dit zal blijven vergund, en dat de Kerkeeraad hem naar de aard der Christelike liefde zal behandelen.

Voor ware Kopie,

JAC. VAN BELKUM.

De Kommissie overwogen hebbende een besluit genomen en een protest getekend door 170 personen;

heeft besloten te antwoorden :

I. dat Ds. Ruijsch van Dugteren wel degelijk heeft verklaard in woord en geschrift de leer in de drie formulieren vervat, niet te geloven overeenkomstig Gods Woord te zijn, en zijne ondertekening opvat als een formaliteit, en dat zij Kommissie, dus niet kan inzien dat de Kerkeeraad hem onbillik heeft behandeld;

II. dat het der Kommissie niet bekend is, dat er predikanten zijn in onze kerk, die de formule niet gewetensvol kunnen ondertekenen .

III. dat met betrekking tot uwe suggestie omtrent Art. 116 de Kommissie u verwijst naar Art. 14 der Wetten, waar aan elk lid der Gemeente het recht wordt toegekend een verzoekschrift tot wijziging der wet in te dienen bij de Algemene Kerkvergadering.

Voor ware Kopie,

JAC. VAN BELKUM.

De Kommissie der Algemene Kerkvergadering, ontvangen hebbende een protest van de heren W. J. Geerling, J. Leemhuis, Th. M. Reesse, P. J. Voorloop, P. A. de Loor en J. Overdiep, leden van de Kerkeeraad van Pretoria, tegen het besluit van de Kerkeeraad d.d. 4 Augustus 1911 in de zaak van Ds. Ruijsch;

besluit aan hen mede te delen : dat Ds. Ruijsch wel degelijk heeft verklaard in woord en geschrift de leer in de drie formulieren vervat, niet te geloven overeenkomstig Gods Woord te zijn, en zijn ondertekening opvat als een formaliteit en dat zij, de Kommissie, dus niet kan inzien dat de Kerkeeraad hem onbillik behandeld heeft;

dat hier van vermanen geen sprake kan zijn, omdat het niet een geval is van gewoon wangedrag, maar van beslist breken van beloften, die hem de toegang tot de kerk hebben gegeven;

en verder dat de Kommissie van oordeel is, dat Kerkeradsleden, die instemmen met de zienswijze van Ds. Ruijsch van Dugteren, niet handelen overeenkomstig de eis van Art. 39 en diensvolgens zich wel de vraag mogen stellen of zij nog thuis behoren in de Nederduits Hervormde Kerk van Z. Afrika.

Voor ware Kopie,

JAC. VAN BELKUM.

Deze besluiten werden in „De Hervormer” van 15 Sept. 1911 gepubliceerd.

Door Ds. R. v. D. is het volgende stuk ter plaatsing gezonden aan de Redakteur Ds. Jac. van Belkum:

**Stuk van Ds. Ruijsch van Dugteren, gezonden
ter plaatsing aan „De Hervormer”.**

Pretoria, 23 Sept. 1911.

Bus 738.

*Aan de WelEerwaarde Heer Ds. Jac. van Belkum,
Redakteur van „De Hervormer”.*

WelEerwaarde Heer,

Wil zo vriendelijk zijn dit schrijven op te nemen in uw blad. Ofschoon ik in de laatste tijd de ervaring heb opgedaan, dat hetgeen men doet en schrijft, vaak verkeerd wordt begrepen en niet gevraagd wordt naar de bedoeling, die er achter ligt, toch schijnt 't mij noodzakelijk te antwoorden op de oordeelvellingen en besluiten, mijn zaak en persoon betreffend, gepubliceerd in uw nummer van 15 Sept. 1911.

Ik zal beproeven zo kort mogelijk te zijn.

Het volgende wenste ik op te merken:

1e. In mijn brief aan de Algemene Kommissie van Julie 1911 stelde ik de vraag: „of de geringste afwijking van de leer beschouwd moet worden als het schenden van de belofte bij indiensttreding afgelegd, of is afwijking van de leer geoorloofd?”

De Kommissie heeft hierop geantwoord: (dit antwoord is gepubliceerd in *De Hervormer*) „zich te verwonderen, dat ik deze vraag kan stellen, daar van elke persoon, die een formule tekent, verwacht mag worden zich stipt te houden, zowel aan de letter als aan de geest van hetgeen hij ondertekent, hetwelk van een voorganger der gemeente nog te meer mag worden verwacht, overeenkomstig de regel des goddeliken woords: „laat alle dingen eerlijk en met orde geschieden.”

Eerwaarde Redakteur. Ik wil nitgaan van de veronderstelling, dat door de leden der Algemene Kommissie ten volle beproefd is mij recht te doen; dat naar de aard der Christelike liefde door hen

getracht is naar de grootst mogelijke rechtvaardigheid. Daarom hoop ik, dat dit mijn schrijven hen er toe brengen zal terug te komen van wat zij hebben besloten, daar het naar mijn opvatting een ieder, die onpartijdig wil oordelen, duidelijk moet zijn, dat de Kommissie daarin niet rechtvaardig heeft gehandeld. Ik onthoud mij dan ook van ieder oordeel over hun personen.

Dit zou ik willen vragen aan de leden der Kommissie en ik doe het in 't publiek — waar zij overgegaan zijn tot publikatie — hebt gij werkelijk de nodige tijd genomen om alle dingen rustig te beschouwen? Ik geloof het niet, want hoe kunt gij dan uw verwondering uitspreken over mijn vraag, u gedaan in mijn brief van Julie 1911? Ik heb in dat schrijven toch duidelijk opgegeven mijn redenen, die mij drongen tot die vraag, n.m. de histories geworden toestanden- en art. 157 onzer Kerkwet, dat alleen spreekt van *groeve* afwijkingen.

Mijn vraag was dus, moet art. 116 niet gezien worden in dat licht?

In de vergadering van 7 Sept. heb ik nader mijn redenen, die mij brachten tot die vraag, uiteengezet. Gewezen heb ik op 't gebruik van de Evangeliese gezangen, die niet alleen volgens mijn mening afwijken van de leer onzer belijdenisschriften, maar ook door de Gereformeerde Kerk, bovenal om die reden, niet gebruikt worden. Ik heb u gevraagd, waarom in art. 157 gesproken werd van *groeve* afwijking — als de kommissie oordeelde, dat de *geringste* afwijking niet geoorloofd is. Ik heb u gewezen op Art. VII onzer Geloofsbelijdenis, waarin geleerd wordt, dat men gener mensen schriften, hoe heilig ze ook geweest zijn, gelijk stellen mag met de Goddelijke Schrifturen. Dit artikel geeft ons een der zuiverst-gereformeerde grondbeginselen. Daarin ligt de kracht van de Hervorming. Ook dit artikel is in onze kerk erkend en alleen, wanneer dit ten volle gehandhaafd wordt — kan daar werkelijk leven zijn in onze kerk.

Waren dit geen redenen genoeg om u duidelijk te maken, waarom ik mijn vraag in mijn brief van Julie 1911 gesteld heb? Kunt gij werkelijk volhouden, dat ik niet gedacht heb aan de regel des goddeliken woords, „laat alle dingen eerlik en met orde geschieden“?

't Is mogelijk, dat 't uw mening is, dat ik op een andere wijze had moeten handelen dan ik gedaan heb, maar dit zal voor u, waar gij mij voorhoudt de regel des goddeliken woords „laat alle dingen eerlik en met orde geschieden“, niet de reden geweest zijn mij niet langer als lid en predikant der Ned. Hervormde Kerk te beschouwen? Dan zou — wat ik nu beschouwen moet als het gevolg van haastigheid en slordigheid — terecht verdienen de naam van onchristelik en oneerlik.

Ik moet en wil dus veronderstellen, dat mijn bewering „dat ik de formulieren van enigheid niet geloven kan, volkomen overeenkomstig Gods woord te zijn“, en dat ik daarom mijn ondertekening van de formule in art. 116 onzer kerkwetten niet handhaven kan,

wel te verstaan als deze genomen moet worden *naar letter en geest en niet de geringste afwijking der formulieren wordt toegestaan*, voor u de grond is geweest voor uw besluit.

Maar dan had de regel des goddelijken woords: „*laat alle dingen eerlik en met orde geschieden*” er u toe moeten brengen ook duidelijk aan te tonen, waarom gij meent, dat niet de geringste afwijking kan worden toegelaten. Op uw weg had het gelegen dan ook 't volle licht te laten vallen op mijn argumenten — en deze dan ook te weerleggen.

Ik vertrouw van u, dat gij in deze zaken u ten volle zult uitspreken.

2e. Wens ik aan de Kommissie te vragen aan te tonen, wáár in mijn brief van de 29ste Aug. 1911 het volgende te vinden is, namelijk: „dat de handhaving van de leer ener kerk moet leiden tot verstening en doodsheid”? Door u wordt die bewering tussen aanhalingstekens geplaatst. Het moeten dus, volgens de Algem. Kommissie, mijn eigen woorden zijn. Ik ontken dit ooit geschreven of gezegd te hebben, hetzij met die of met andere woorden.

Ik laat hier naast elkander volgen, wat door de Alg. Kommissie gezegd wordt, dat ik beweerd zou hebben, en wat er werkelijk staat in mijn brief van 29 Aug. j.l.

In mijn brief van 29 Aug. 1911 heb ik geschreven:

„Nog zou ik hier enkele vragen willen bijvoegen:

Hebben de formulieren, zoals Dr. Abraham Kuyper zegt uitsluitend kerkelijk gezag en geen het minste gezag over de gewetens? Zoo ja? Hoe kan dan aan 't einde der formule (zie art. 116 kerkwet) staan, dat door ondertekening verklaard wordt te geloven, dat de leer, in de drie formulieren vervat overeenkomstig Gods woord is? Hiermede wordt ieder bezwaar, dat bij toetsing van de leer aan Gods woord op mocht rijzen reeds bij voorbaat onderdrukt — *en een toestand in 't leven geroepen die leiden moet tot versteening en dood.*”

De Alg. Commissie schrijft:

Wat betreft uwe bewering in de brief van 27sten Aug. 1911: dat de handhaving van de leer ener kerk moet leiden tot verstening en een toestand van doodsheid.”

Ik moet en wil aannemen, dat door u ter goeder trouw is gehandeld, maar kan dit alleen, wanneer ik aanneem, dat door u te haastig en zonder onderzoek is gehandeld.

Uit alles toch, wat door mij is gezegd en geschreven, blijkt, dat mijn standpunt hierin wordt weergegeven: „dat wanneer ieder recht om belijdenisschriften aan Gods woord te toetsen, feitelijk

wordt onthouden, dit een *toestand* in het leven roept, die leiden moet tot verstening en dood; dat ik geen heil verwacht van de ondertekening van formulieren (de geschiedenis bewijst dit), maar van het levend geloof."

Ik weet dat ik hiermede zuiver protestant ben en in de geest der Hervormers.

Een belijdenisloze kerk wens ik ook niet — en als uw beweren „dat de Hervormde Kerk van Zuid-Afrika nimmer een belijdenisloze kerk is geweest", u in de pen is gegeven, daar gij meende, dat dit mijn wens was — dan verzoek ik u dringend dit te willen herzien — daar 't nimmer uw wens kan zijn een verkeerd licht te laten vallen op mijn zaak en persoon.

3e. Bij de behandeling van mijn „Open Brief" heeft de Kommissie opgemerkt, dat ik beschuldig de hoogste kerkbesturen, dat ik een insinuatie werp op andere leeraren en dat ik mij telkens achter andere personen tracht te verbergen.

Billik was het geweest hieraan toe te voegen:

a. dat ik aan de Kommissie heb medegedeeld, dat ik met 't hoogste kerkbestuur (ik schreef niet hoogste kerkbesturen) bedoeld heb de kerkelijke autoriteiten, die meer onmiddellik met de uitvoering der wettelijke bepalingen belast waren. (Zie Open Brief blz. 2), n.m. de toenmalige moderator en de scriba, die beide mijn standpunt wisten vóór mijn ondertekening van de formale, voorkomende in art. 116;

b. dat ik, waar mij gevraagd werd naar de namen van andere predikanten, geantwoord heb, dat ik die zou noemen zo spoedig ik daarvoor de tijd gekomen achtte.

Dit werpt een ander licht op deze zaak.

En wat betreft de bewering, dat ik mij telkens achter andere personen tracht te verschuilen — nogmaals verklaar ik dat ik op mij neem de volle verantwoordelijkheid voor mijn daden en woorden, maar ik verwacht ook van anderen, dat zij dit zelfde zullen doen.

Ik heb getoond, door vrijwillig mijn opinie te openbaren, dat ik de moed bezit voor mijn overtuiging uit te komen en de gevolgen daarvan te dragen.

Ik geloof dan ook dat de kommissie de gevolgtrekking, n.m. dat ik mij telkens tracht te verschuilen achter anderen, hetgeen zij meent uit enkele feiten te moeten afleiden, (een gevolgtrekking, die geen ander gevolg kan hebben dan mijn karakter in een slecht daglicht te stellen) gaarne zal terugnemen.

4e. De Kommissie vindt vervolgens, dat 't geen de minste twijfel overlaat, dat ik niet meer thuis behoor in de Hervormde Kerk na mijn verklaring, dat ik de leer, in de drie formulieren van enigheid vervat, niet geloof volkomen overeenkomstig Gods woord te zijn. De nadruk wordt er op gelegd, dat dit een vrijwillige verklaring is.

Ik kan niet medegaan met deze beschouwing, daar het juist

die formulieren zijn, die mij het recht geven en de plicht van mij eisen hen te toetsen aan Gods woord (zie Art. VII der Nederlandse Geloofsbelijdenis). Het zuiver gereformeerde beginsel en ook de Christelike liefde eisen, dat onderzocht wordt of mijn bezwaren tegen de drie formulieren van enigheid gegrond zijn op Gods woord. Gods woord moet staan boven de formulieren. Dit is een eis, die de geloofsbelijdenis aan een ieder stelt, en die, wanneer zij verwaarloosd wordt, ons afvoert van de zuiver gereformeerde grondbeginselen. Het moest voor een kerk een heilige plicht zijn, wanneer tegen haar belijdenis 't bezwaar wordt ingebracht, dat zij niet volkomen overeenkomstig Gods woord is — dit in alle ernst te onderzoeken.

Deze weg — die ook door onze kerkwet wordt bevolen — die geëist wordt in Art. VII der Ned. Geloofsbelijdenis, is de enige die ik voor recht kan erkennen. Zolang mij uit Gods woord niet is bewezen, dat ik dwaal, is 't onwettig mij te beschouwen als iemand, die niet meer in de kerk thuis behoort.

Ik geloof dan ook, dat de Kommissie zal inzien, dat zij hier te overhaast haar konklusie heeft getrokken, en bereid zal worden gevonden deze te veranderen en in mijne zaak die weg te gaan, die de formulieren van onze kerk (Zie Art. VII) zelf voorschrijven.

5e. Aan 't einde van 't antwoord en de bespreking van de Algemene Kommissie over mijn brieven, stond: „de kommissie merkt op, dat de Nederduitse Herv. Kerk van Zuid-Afrika in hare formulieren ook de leer der Soevereiniteit Gods leert en dat dit een der hoofdenmerken dier kerk is tegenover andere kerken, niet van Calvinistische oorsprong, en dat dit ook niet in strijd is met het Evangelie van Jezus Christus.

Moet deze opmerking bij hen, die met mijn standpunt onbekend zijn, niet de gedachte opwekken, dat ik wens *niet in 't bijzonder* de nadruk te leggen op de leer der Soevereiniteit Gods... misschien zelfs, dat ik de Gods Soevereiniteit ontken?

De bedoeling der kommissie kan dit niet zijn geweest, want zij weet, dat ik op pag. 8 Open Brief schreef: „Ik waardeer en neem aan de grondgedachte van de leer der uitverkiezing: Gods Soevereiniteit — God alles, de mens niets. Nader daarover onderzocht, heb ik erkend, dat ik God geloofde te zijn de schepper der menselijke vrijheid. Dat zedelijkheid en verantwoordelijkheid dit eisen, daar geloof (dat analoog is met vertrouwen) dan pas zijn volle waarde kreeg, als men het kon weigeren of schenken. Ook heb ik gezegd, dat er voor de gelovige geen tegenstelling was tussen Gods soevereiniteit en de menselijke vrijheid, daar hij in 't kruis van Golgotha zag de volkomen openbaring der zonde (de vrije daad van de mens) en de volkomen openbaring van Gods vaderliefde.

Mijn bezwaar was vooral gericht tegen dat gedeelte der leer, waar geleerd wordt de eeuwige verkiezing en verwerping, waar-

door de verantwoordelijkheid van de mens als zedelijk wezen wordt te niet gedaan — een verantwoordelijkheid, die ons in Gods woord ten duidelijkste wordt geleerd.

Voor mij — laat mij het nog eens duidelijk uitspreken — is God de soevereine en in mijn prediking heb ik dit steeds op de voorgrond geplaatst.

Waar dus de opmerking der Alg. Kommissie gemakkelijk de mening kan doen ontstaan, bij hen die mij niet kennen — dat ik 't liefst over Gods soevereiniteit niet spreek of deze ontken — vertrouw ik, dat de kommissie openlik zal verklaren, dat hare opmerking niet ziet op mijn persoon.

6e. In de beoordeling en beslissing over 't besluit van de Kerkeraad van Pretoria, d.d. 4 Aug. 1.1., wordt beweerd, dat het voor de kerkeraad van Pretoria niet duidelijk was of ds. Ruijsch de broederlike raadgeving van de Algemene Kommissie, 27 Julie gegeven, zou opvolgen, om n.l. hangende de beslissing van de Kommissie, niet meer voor de gemeente te prediken... daar Ds. Ruijsch 30 Julie nog voor de gemeente Trichardtsfontein was opgetreden.

Zoals bekend is, heb ik in mijn schrijven aan de Kerkeraad aangeboden mijn dienstwerk voorlopig neer te leggen tot de hogere besturen in mijn zaak zouden beslist hebben. Hierop is door de kerkeraad niet ingegaan. De kerkeraad heeft mij feitelijk geschorst met inhouding van mijn halve salaris. De bedoeling daarvan kan geen andere zijn, dan door ouderling A. D. W. Wolmarans is gegeven in zijn verklaring: „Wij moeten principieel neerleggen: „daar is een breuk”.” (Zie Notulen van de Kerkeraad d.d. 4 Aug. 1911.) Mijn bedoeling was beroering in de gemeente te voorkomen en uit de notulen blijkt, dat de kerkeraad, zonder de uitspraak der kommissie af te wachten, een besliste uitspraak in mijn zaak heeft willen doen. Niets was er, wat hem tot deze handelwijze machtigde. Ik verzoek dan ook met aandrang aan de kommissie, mij nit de in hun beslissing en beoordeling aangehaalde stukken, te weten: 1. Notulen Kerkeraad 4.8.11, 2. Brief Ds. R. v. D. 29.8.11, 3. Memorie Dr. Bodenstein, aan te tonen, waaruit blijkt, dat de kerkeraad mijn aanbod in twijfel trok. Ik kan nergens iets vinden, dat zelfs in de verte daarnaar wijst.

Tevens wil ik tot opheldering nog mededelen, dat de scriba der Algemene Kommissie —Ds. Jac. van Belkum — mij heeft aangeraden (de heren Geerling en D. S. v. Warmelo waren daarbij tegenwoordig) de diensten te Trichardtsfontein waar te nemen. Hij raadde mij dit aan, toen ik hem mededeelde niet te zullen gaan — of als ik ging, het aan de beslissing van de kerkeraad aldaar, na hun alles te hebben medegedeeld, over te laten — of ik prediken zou.

Ds. Van Belkum achtte 't alleen ongewenst dat ik spreken zou over mijn zaak in een gemeente, die niet de mijne was.

Niet moet over 't hoofd gezien worden, tot juiste beoordeling

van deze zaak, art. 55 der kerkwetten, dat mij verhindert persoonlijk diensten te veranderen.

Mijnheer de Redakteur. Bij voorbaat dank ik u voor de plaatsing van dit stuk, waar ik er van overtuigd ben, dat gij 't plaatsen zult, waar ook mijn persoon in 't geding gebracht is.

Hoogachtend,

Uw dw.,

C. J. L. RUIJSCH VAN DUGTEREN.

P. S. Het is mijn voornemen, niet meer over deze zaak te schrijven, voordat de Algem. Vergadering haar besluit zal genomen hebben.

Over de besluiten der Kommissie zal ik in die vergadering mijn zienswijze mededelen.

Mijn eigen beschouwing.

Tot recht verstand van de kwestie, die tot gevolg had de schorsing van Ds. R. v. D., was de publikatie van bovenstaande stukken noodzakelijk. Het standpunt door hem ingenomen blijkt daaruit ook ten duidelijkste. Waar ik van nabij deze zaak heb kunnen volgen en er zelf ook enigszins bij betrokken ben, acht ik het dringend noodzakelijk tegenover de officiële beschouwing van de Algemene Kommissie de mijne te plaatsen.

De ondertekening van de formule van Art. 116 door Ds. Ruijsch.

Zoals uit de hierboven aangehaalde stukken blijkt, werd deze formule, door een „onvoorzien toeval”, zoals de kommissie verklaart, eerst geruime tijd na zijn bevestiging door Ds. R. v. D. ondertekend.

Hierdoor kwam Ds. R. v. D. onder de indruk, dat men het zo nauw niet nam met de belofte in de ondertekening gegeven. Hij zegt in zijn open brief dat hij die ondertekening als een formaliteit heeft beschouwd en niet zo streng heeft opgevat als de formule zelf spreekt. Hoe hij over de belijdenisschriften dacht, was bekend aan de toenmalige moderator, en de scriba van onze kerk en voor zich zelf meende hij dat niettegenstaande de bezwaren die hij had, hij toch kon ondertekenen, omdat hij het eens was (wat hij nog is) met de grondbeginselen en de werkelijke geestelijke inhoud ervan. Noch de moderator (Prof. Muller), noch de scriba (Ds. Van Belkum), de personen die meer onmiddellijk met de uitvoering der Kerkwet waren belast, gaf hem te verstaan dat deze opvatting onjuist was en dat hij, wanneer

dat zijn standpunt was, niet mocht ondertekenen. Hij werd dus onder de indruk gebracht dat de formule zo nauw niet werd uitgelegd en dat er wel bezwaren tegen de leer werden toegelaten. Ook artt. 130, 155 en 157 der Kerkwet wijzen er op dat de kerkelijke autoriteiten zelf alleen in geval van **grove** afwijking van de leer tot schorsen enz. over mogen gaan, en dat de wet zelf in beginsel een zekere mate van afwijking zo al niet toestaat, dan toch niet verbiedt, anders was art. 157 anders gesteld. Verder komt er dit nog bij dat in onze kerk de Evangeliese Gezangen worden toegelaten, die de Gereformeerde Kerk verwerpt, omdat zij niet overeenkomstig de leer zijn. Ik ben geen theoloog en kan dus niet zeggen of dit werkelijk het geval is. Enige grond voor die bewering moet er wel bestaan, anders had de Gereform. Kerk ze niet geweerd. Al deze feiten overwegend, kwam Ds. R. v. D. tot de konklusie, dat hij, waar hij instemde met de grondbeginselen en de geestelijke inhoud van de belijdenisschriften, ook mocht ondertekenen. Later echter voelde hij zich bezwaard door deze ondertekening.

Op de 7de Julie l.l. (zie brief blz. 2) schreef hij dan ook een brief aan de Alg. Kommissie, dat hij zich zeer bezwaard gevoelde door die ondertekening, en dat hij graag van de Alg. Kommissie wou weten of bezwaren tegen de leer toegestaan werden. Zo ja, waar dan de grenzen waren. Tegelijkertijd schreef hij ook dat hij de belijdenisschriften onzer kerk niet beschouwde als **volkomen overeenkomstig Gods Woord**. Vóordat de Alg. Kommissie bijeen kwam, maakte hij op de 16de en 23ste Julie, omdat hij dit beter dacht, de inhoud van zijn brief aan de gemeente van de kansel af bekend. De 26ste Julie zat de Alg. Kommissie en in een broederlike samenkomst gaf zij ds. R. v. D. te verstaan, dat hij de verkeerde weg was gevolgd door de gemeente met zijn bezwaren op de hoogte te brengen. Zij nam geen besluit op de brief van de 7de Julie, maar raadde Ds. R. v. D. zich voorlopig van zijn dienstwerk te onthouden. *)

Het vervolg der gebeurtenissen is u bekend, n.m. de brief door Ds. R. v. D. aan zijn kerkeraad geschreven en 't besluit door de kerkeraad genomen.

*) Met verwijzing naar wat voorkomt op blz. 3 van deze brochure, mag hier terecht gevraagd worden waarom de Kommissie, als de zaak haar zo ernstig voorkwam, dat zij later de onwettige handelwijze van de Kerkeraad goedkeurde en prees — zichzelf niet heeft aangevuld en de zaak behandeld — in plaats van met een raadgeving te volstaan.

**Wat door een groot gedeelte
zijner gemeente gedaan werd.**

Toen het besluit bij de gemeenteleden bekend werd, riepen enige leden der kerk een vergadering van gemeenteleden bijeen, met het doel te protesteren tegen het besluit van de kerkeraad, als zijnde in strijd met de wet. De 12de Aug. 1911 werd deze vergadering te Pretoria gehouden, waar de twee volgende besluiten genomen werden.

„Deze vergadering van gemeenteleden van Pretoria, vernomen hebbende, dat de Eerw. Kerkeraad op de vergadering van 4 Aug. l.l. besloten heeft, Ds. Ruijsch v. Dugteren voorlopig te verhinderen als leeraar van de Gemeente op te treden en mede besloten heeft het salaris van Z.Eerw. te verminderen, betreurt zodanig besluit ten zeerste, als zijnde in strijd met de bepalingen van de Kerkwet, die de Kerkeraad geen meerdere bevoegdheid verleent dan verwijzing van een zaak als die van Ds. R. v. D., naar de Algemene Kommissie.

Verder geeft deze Vergadering, ziende de sympathie, betuigd door een groot deel van de Gemeente met het beginsel van Ds. R. v. D., uiting aan de wens, dat de geloofsbelijdenis, vervat in de Formule, vermeld in Art. 116 van de Kerkwet, die een predikant bij zijn beroepsaanvaarding ter ondertekening wordt voorgelegd, worde gewijzigd, daar gebleken is, dat de tans bestaande „Drie Formulieren van Enigheid”, die een predikant moet ondertekenen, als zijnde volkomen in overeenstemmig met Gods Woord, niet door alle predikanten gewetensvol kunnen worden ondertekend, ofschoon zij anders wel hun geloof baseren op Gods Woord.”

Een waakzaamheids komitee werd gekozen, bestaande uit de heren D. v. Warmelo, L. Geers, M. Hollebrands, J. H. de Loor en mij, met de bedoeling deze kwestie onder de aandacht van de gemeente te brengen en om zoveel mogelijk leden der gemeente die besluiten te doen ondertekenen. Deze gedragslijn werd gevolgd, omdat men van mening was dat (1) het besluit van de Kerkeraad onwettig was, (2) dat het besluit van de kerkeraad op onbehoorlijke wijze invloed zou uitoefenen op de beslissing van de Alg. Kommissie en (3) omdat de leden van de Gemeente meenden het recht te hebben zich uit te spreken over de handelwijze van de kerkeraad **die zij als haar lasthebbers beschouwt.**

Op de 18de Aug. werd de volgende vergadering gehouden te Rietfontein. Aanwezig waren zowat 70 personen. Zonder tegengestem werden de besluiten van de 12de Aug. goedgekeurd. Tevens nam de vergadering een verder besluit, om de Voorzitter van de Kerkeraad te verzoeken

binnen 14 dagen een **gemeentevergadering** bijeen te roepen, om de gemeenteleden in de gelegenheid te stellen de uitslag van de Kerkeraad te horen en hun mening over de handelwijze van de Kerkeraad uit te spreken.

Hierop antwoordde de voorzitter, dat binnen zo korte tijd geen gemeentevergadering kon worden belegd, maar dat de Kerkeraad wel een samenkomst wou houden met de leden van de gemeente om uitleg te geven. Met betrekking tot het verzoek om de gemeenteleden de gelegenheid te geven zich uit te spreken, wees hij er op dat de zaak hangende was voor een hoger kollege.

Op de avond van de vergadering nam de voorzitter Ds. Fourie een eigenaardig standpunt in. Zijn brief legde hij zo uit, dat alleen de leden van de Kerkeraad konden spreken, de leden der gemeente alleen vragen konden stellen. Door Ds. Fourie werd op een vraag van mij erkend, dat er voor de besluiten, die de Kerkeraad had genomen tegen Ds. R. v. D., geen artikel in de Kerkwet te vinden was, die het wettigde. De Kerkeraad, zo zeide hij, had gehandeld op grond van een inherente bevoegdheid.

Ook stemde hij toe, dat er, door alle eeuwen heen en ook in de Hervormde Kerk, op grond van Gods woord bezwaren waren geweest tegen de leer der uitverkiezing.

Ten slotte werd ook aan andere dan kerkeraadsleden het recht van spreken gegeven. Om half elf echter verliet het grootste gedeelte der Kerkeraadsleden de kerk, omdat ze weg moesten met de trein, zo ook de voorzitter, en de vergadering liep op niets uit. In plaats van goed te doen, deed zij eerder kwaad, want de leden waren geenszins tevreden met de redenen door de Kerkeraad aangevoerd, als rechtvaardigende hun besluit van de 4de Aug. Integendeel, de gehele wijze van optreden in de zaak vestigde de indruk, dat Ds. R. v. D. door de Kerkeraad was behandeld in strijd met alle voorschriften der broederlike liefde en de voorzieningen der wet.

De Leer der Uitverkiezing.

Er werd zelfs beweerd dat de Kerkeraad het recht had „de wolf uit de schaapskooi te weren”, waarmee werd bedoeld dat Ds. R. v. D. zich zodanig had gedragen, dat hij als een wolf in de schaapskooi moest worden beschouwd, en dit alleen omdat hij had beweerd, dat hij de leer der uitverkiezing, zoals geleerd in de **Leerregelen van Dordt en in de Belijdenis** niet volkomen overeenkomstig Gods Woord beschouwde. Let wel dat zijn standpunt niet is dat de leer van de uitverkiezing niet overeenkomstig Gods woord is, maar niet **volkomen**. Met de grondbeginselen van

die leer is hij het eens. Op grond van die verklaring werd hij uit de kerk gesloten als een ketter, die niet in onze kerk thuis behoort. *) Ik ben geen deskundige op dat gebied, maar ik en met mij vele andere gemeenteleden, ben altijd onder de indruk geweest dat de predestinatie-leer meer speciaal door de Geref. Kerk werd gehuldigd. Menige trouwe kerkganger sedert jaar en dag heeft verklaard dat hij nog geen een predikant in onze Herv. Kerk heeft horen prediken over die leer, en ik zou graag willen vragen aan de andere leeraren van de Herv. Kerk, hoeveel malen zij in al hun diensttijd deze leer in het bijzonder hebben behandeld. Wanneer ze dan hun eigen levensweg bezien, zullen ze misschien zachter gaan oordelen over een broeder en kollega, die openlik en rondborstig heeft verklaard dat hij dat gedeelte van zijn belofte niet gestand kan doen. Niet dat ik het hun kwalik zou nemen dat niet gedaan te hebben, want dit leerstuk is voor de mens moeilijk te verstaan en voor de gewone leek een bijzonder harde leer. Ik houd het met Kalvijn die zegt dat het driest is van de mens om door te willen dringen in de raadsbesluiten van God, en dat deze driestheid de mens licht op dwaalwegen zal leiden en van God af. Ik betwijfel het ook ten sterkste of er iemand kan zijn die durft beweren dat de leer van de uitverkiezing, zoals geleerd in de **Dordtse Leerregels, volkomen** overeenkomstig Gods woord is, wanneer hij geplaatst wordt tegenover uitspraken zoals vervat in de Eerste Zendbrief van de apostel Paulus aan Timotheus, Hoofdst. 2, verzen 3 en 4, waar wij lezen: „Want dit is goed en aangenaam voor God onze Zaligmaker, welke wil dat alle mensen zalig worden en tot de kennis der waarheid komen”. Of tegenover die vervat in de tweede Alg. Zendbrief van de Apostel Petrus, Hoofdstuk 3 vers 9, waar wij lezen: „De Heer vertraagt de beloften niet (gelijk enigen dat traagheid achten), maar is lankmoedig over ons, niet willende dat enigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekering komen.” (Verg. ook nog Ezechiël Hoofdst. 18 v. 23 en 33; Hoofdst. 33 vers 11; Klaagliederen Hoofdst. 3 verzen 31—33; Johannes 3 verzen 16 en 17; 1 Johannes 2 vs. 2; 1 Timotheus 2 vs. 6; Titus 2 vs. 11; Johannes 1 vs. 29; Johannes 4 vs. 14; Mattheus 5 vs. 6; Matth. 11 vs. 28.) Wat eigenlijk de Dordtse Synode heeft gedaan, was zijn leerregels op te stellen en uit de Bijbel die teksten aan te halen, die voor hun opvatting pleitte, terwijl de teksten er tegen niet zijn behan-

*) Om ieder misverstand te voorkomen, zij hier opgemerkt, dat door Kerkeraad en Kommissie beweerd wordt, dat door hen gehandeld is tegen Ds. R. v. D. op grond van kontraktbreuk van zijne zijde.

deld. Voor het gewone menselijke verstand schijnt er werkelijk alle mogelijkheid van twijfel te bestaan of die leer wel juist is, vooral wanneer wij zien op het Evangelie door Christus verkondigd, dat Hij niet bedoeld heeft voor een zeker aantal personen, maar voor allen, zoals op menige bladzijde van de Bijbel te lezen staat. Ook komt ons gevoel van zedelijkheid er tegen op, daar wij als mensen de straf alleen rechtvaardigen, wanneer iemand verantwoordelijk gehouden kan worden voor een overtreding. Wanneer een onnozel kind per ongeluk iemand doodt, straffen wij het niet voor moord. Volgens de Dordtse leer heeft God reeds van eeuwigheid her een zeker aantal mensen ten verderve gedoemd. Voor hen bestaat dus het Evangelie niet, voor hen was het nooit bedoeld. In Adam zijn ze gevallen en in hem voor eeuwig verdoemd, omdat ze niet hebben geloofd. Geloven konden ze echter niet, omdat God het zo heeft gewild. Heeft Christus dan niet door zijn zoendood de zonde der wereld weggenomen, zodat daardoor die vloek van het mensdom werd opgeheven en de weg, door Christus, voor de mens weer tot God opengesteld? *) Zijn dan die hierboven genoemde teksten niet ook Gods woord? En geeft art. VII van onze Geloofsbelijdenis, dat toch evengoed als de Dordtse leerregels een deel uitmaakt van de Belijdenisschriften onzer kerk, aan elk lid van de kerk, dus ook aan predikanten, niet het recht, ja legt het niet op ieder de verplichting, om de belijdenisschriften te toetsen aan de Bijbel, waar het leert dat niemand van Gods woord iets af of toe mag doen, en dat men ook „gener menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk mag stellen met de goddelijke schrifturen, noch de gewoonte met de waarheid Gods (want de waarheid is boven alles), noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de successie van tijden of personen, noch de **konciliën, dekreten of besluiten; want alle mensen zijn uit zichzelf leugenaars en ijdelers dan de ijdelheid zelve**. Daarom verwerpen wij van ganser harte al wat met deze onfeilbare regel niet overeen komt...” Waar Ds. R. v. D. nu van dit recht gebruik maakt, een recht dat hij zich niet aanmatigt, maar dat door onze kerk hem gegeven is door vermeld art. VII, is het dan recht, is het dan christelijk en is het dan niet in strijd met onze eigen belijdenis, wanneer men uitroept: „stenigt hem en werpt hem de Tempel uit”?

Dit heeft de Kerkeraad gedaan en de Kommissie heeft 't goedgekeurd, alsof Ds. R. v. D. een wolf in de schaaps-

*) Zie aantekening van Joh. Calvijn bij Efez. 3 vs. 12: „Deze eer moet aan Christus gegeven worden dat Hij de Vader verzoent met de gehele wereld”.

kooi was. Stelt de Kerkeraad zich hier niet op het zuiver standpunt van de Roomse Kerk, waartegen juist de Protestanten hebben gestreden?

Wanneer wij die koers uitgaan, krijgen wij een tweede Roomse kerk, totdat er weer martelaren en hervormers opstaan om ons te verlossen van de kerkelijke tirannie en ons weer te brengen op het zuiver gereformeerd en protestants standpunt, nl. de Bijbel als enige richtsnoer voor het geloof en het recht van ieder individu om alle besluiten, hoe oud ook, daaraan te toetsen. En wanneer wij dan zover komen, dat de Bijbel voor ons mensen duister wordt en schijnbaar tegenstrijdig, vooral waar het o.a. de leer van de praedestinatatie geldt, het geloof waaraan toch werkelijk niet kan worden beschouwd als een absoluut noodzakelijke vereiste tot onze zaligheid, dan moeten wij ook voldoende broederliefde bezitten om te zeggen vrijheid in het twijfelachtige.

Laat mij in dit verband in herinnering roepen een gedeelte van een schrijven van de HoogEd. Uitvoerende Raad der Z. A. Republiek, gericht „aan de Hoog Eerw. Kerkvergadering van de Nederduits Hervormde Gemeenten, tans zitting houdende te Potchefstroom (voorkomend in de Staatskoerant der Z. A. Republiek van Vrijdag 6 Mei 1859):

„De Uitvoerende Raad wil zich niet begeven op kerkelijk gebied, maar de dure verplichting die op ieder zijner leden rust om alles te doen wat in hun vermogen is tot de welvaart van het volk dezer Republiek, dringt hem, aan uw oordeel te onderwerpen, of een vereniging niet mogelijk zou zijn, door terug te komen op het besluit dat te Pretoria door de Algemene Vergadering is genomen, aangaande de Evangeliese gezangen, en het beginsel te huldigen: **éénheid in het nodige, vrijheid in het twijfelachtige; in alles de liefde.** Dit beginsel te huldigen was het streven der voortrekkers in 1859.

We vragen met Ds. Goddefroy (zie blz. 68 en 69 van „De kerkwestie niet een leer, maar een levenskwesitie,” door M. J. Goddefroy, waar 't bovenstaande wordt aangehaald): „Zou het niet goed zijn dat de zonen en dochteren van zulke Vaders ook nog in 1890 (en wij zeggen ook nu in 1911—12) hun voetspoor volgden?”

Uit deze brochure van Ds. Goddefroy, lid der Alg. Kommissie, en de 2de dag voorzitter, schijnt het ons nodig, hem als lid der Algemene Kommissie en ook de andere leden in de herinnering te roepen wat staat op blz. 103:

„Zal in het Kalvinisties program de vrijheid van geweten al dan niet een dode letter blijven?” Zo vraagt Dr. A. Kuyper. En het antwoord daarop is: „De inkwisitie gedoogde niet de minste afwijking van Rome's belijdenis;

daarbij vergeleken was Kalvijn's verklaring in zijn Institutie „mits de hoofdwaarheden des Christendoms beleden worden, is afwijking te dulden", de eerste levensuiting van een heerlik beginsel, maar dat — blijkens Servet's gerechtelijke dood, nog in het windsel der oude Moederkerk (d. w. z. Roomse Kerk, B.) omklemd lag. In Duitsland was de kwestie van gewetensvrijheid door het „Cujus regio, ejus religio" (elke vorst kan beslissen welke godsdienst in zijn rijk zal worden toegelaten) van de baan geschoven. Ook in Frankrijk trad het onzuiver op. Elders vond het slechts verguizing, maar tot eer onzer Vadersen mag gezegd: dat de Unie onzer zeven Provinciën op het stuk der vrije konscientie, nog het best vooruitschreed."

Ziet, zo wordt de zaak beschouwd door mannen, die studie gemaakt hebben van deze dingen, als levenskwestien.

Wat wordt **nu** gezegd door Ds. Goddefroy en de andere leden der Alg. Kommissie in hun antwoord aan Ds. Ruijsch van Dugteren?

„De geringste afwijking van de leer in de drie formulieren van enigheid vervat, is een schending van de belofte bij indiensttreding afgelegd"

„en dat de Hervormde Kerk van Z. Afrika geen leer-vrijheid of afwijking van de formulieren (d. w. z. de belijdenisschriften B.) mag toelaten en nimmer heeft toegelaten."

Wat zegt Dr. Abraham Kuyper, met instemming geciteerd door Ds. Goddefroy: **„De inkwisitie gedoogde niet de minste afwijking van Rome's belijdenis."**

Ik wil niet scherp zijn — mijn bedoeling is in deze de waarheid te dienen — en de waarheid is menigmaal hard en streng. Wat de inkwisitie wilde, heeft helaas de Algemene Kommissie aanvaard voor zichzelf. Ze deed 't ter kwade ure. Ze moet 't gedaan hebben, niet nadenkend, niet overwegend, wat deze uitspraak betekenen moest voor de kerk. Indien dit beginsel door de Algemene Vergadering, onverhoopt, mocht aanvaard worden, dan is een erger toestand ingetreden dan ooit door de grootst mogelijke leer-vrijheid kan ontstaan. Dan zou de kerk zich plaatsen op 't standpunt der inkwisitie — en breken met de grondbeginselen onzer Vadersen. Uit liefde voor de Hervormde Kerk en voor de zuiver gereformeerde (hervormde) beginselen, vraag ik hier dringend aan de Algemene Kommissie zo spoedig mogelijk dit zuiver Roomse standpunt te verlaten en terug te keren tot de paden der vadersen.

Werkelik, de woorden van Ds. Goddefroy in zijn bovengenoemde brochure — zijn gulden woorden. Hij zegt (blz. 103): Geen Hervormde Kerk mag de waarde van

Kerkorde en Formulier te hoog schatten. „Niet het opheffen van de banier der formulier-rechtzinnigheid, maar het hoog houden van de Banier des Kruises maakt ons sterk.”

Gaarne wil ik aannemen, dat de Alg. Kommissie gehandeld heeft uit ijver voor de kerk, maar in die ijver is ze te ver gegaan, heeft ze vergeten dat zij door haar antwoord aan Ds. R. v. D. de belijdenisschriften zelf aantastte, **die in Art. VII eisen dat steeds ieder menselijk geschrift wijken zal voor de H. Schriften.**

Waarom, zo vraag ik, heeft zij deze houding aangenomen? Waarom het niet aangedurfd aan Ds. R. v. D., zoals de kerkwetten dit eisen, duidelijk te maken, dat zijn bezwaren tegen de belijdenisschriften grove afwijkingen waren, d. w. z. een aantasten van fundamentele waarheden. De Kommissie zou de rechte weg zijn gegaan wanneer zij het recht had erkend van op grond van Gods woord bezwaren tegen de formulieren te hebben.

Het gaat hier om „vrijheid van geweten”, een van de hoofdbeginselen van de Hervorming. Wordt hieraan te kort gedaan, dan slaat men een weg in, die de Hervormde Kerk plaatsen zal buiten ons volksleven, en haar onwaardig zal maken de naam „Hervormd”, die onder ons als een ere-naam beschouwd wordt.

Waar blijft die vrijheid van geweten als aan die kerkeraadsliden, die zich openlik hebben uitgesproken het met de zienswijze van Ds. R. v. D. eens te zijn, voorgehouden wordt art. 39 der kerkwetten en hen aangeraden wordt, zich wel de vraag te mogen stellen of zij nog thuis behoren in de Nederduits Hervormde Kerk van Zuid-Afrika. (Zie blz. 19.)

In art. 37 staat, dat een kerkeraadslid onberispelijk moet zijn in belijdenis en wandel.

Maar is nu hun zeggen, dat zij het eens zijn met de zienswijze van Ds. R. v. D. — d. w. z. dat zij eisen voor hem en zich 't recht om de leer der belijdenisschriften aan Gods woord te toetsen — nu zo vreselijk, dat zij niet alleen op moeten houden kerkeraadsliden te zijn, maar ook 't best deden de kerk geheel te verlaten?

Zegt art. 1 onzer kerkwetten niet, dat de Hervormde Kerk zich grondt op de Bijbel als Gods Heilig en Dierbaar Woord, en dat hare belijdenis is uitgedrukt in de Formulieren van Enigheid? Dus Gods Heilig en Dierbaar Woord gaat boven alles. Wie daarop zich beroepen, moeten zij de kerk uit? Is er voor hen geen plaats?

't Is mij haast onmogelijk te geloven, dat dit erger dan Roomse standpunt door de Kommissie is ingenomen. Voor mij, die als Protestant, hoewel geen theoloog, beproefd heb in te dringen in de ware geest der Hervorming, is het een

raadsel, hoe de Kommissie aldus heeft kunnen handelen met Ds. R. v. D. en de 6 kerkeraadsleden, die zich voor zijn zienswijze verklaard hebben.

De belijdenisschriften zelf toch zijn ontstaan uit de drang om vrij te worden van een macht (de Roomse Kerk) die de gewetens wilde binden. Voor ons als Hervormden is nimmer de kerk de hoogste autoriteit en mag dat niet zijn. Boven alles gaat „het getuigenis van de Heilige Geest in onze harten”. Art. V der Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt dan ook, handelend over de Bijbel: „En wij geloven zonder enige twijfeling al wat daarin begrepen is; en dat niet zozeer omdat ze de kerk aanneemt en voor zodanige houdt; maar inzonderheid, omdat de H. Geest getuigenis geeft in onze harten, dat zij van God zijn.”

Zuiver geformuleerd is:

Geen dwang van formulieren of kerk, maar 't gezag van Gods woord — door het getuigenis van de H. Geest in onze harten.

Waarom hem dan als een Ketter buiten de kerk geworpen?

Waarom hem dan als een ketter buiten de kerk geworpen — want dit is door de Kommissie gedaan — waar zij konstateert „dat Ds. R. v. D. door het terugnemen van zijn handtekening zich buiten de kerk heeft gesloten, en daardoor heeft opgehouden dienstdoend predikant der Nederlands Hervormde Kerk te zijn.

Kontraktbreuk.

Om tot het konstateren van dit feit te komen, zegt de Kommissie dat zij kennis genomen heeft van het feit, dat ik zelf beweer, dat Ds. R. v. D. zich aan kontraktbreuk heeft schuldig gemaakt, door de voorwaarden van zijn kontrakt te verbreken, ofschoon er twijfel kan overblijven, of dit als een grove dan wel als een kleine afwijking moet worden beschouwd.

Nodig is het hier te laten volgen mijn gehele redenering in mijn stuk re appèl Ds. Ruijsch van Dugteren kontra de Kerkeraad van de Ned. Herv. Kerk (gem. Pretoria). De Kommissie bouwt op wat door mij is beweerd, om te komen tot wat zij wenst te konstateren. Wat ik beweerde is geen steun voor de Kommissie, maar juist het tegenovergestelde. Mij te maken tot een verdediger van haar besluit, legt mij de plicht op dit besluit aan te vullen.

Ik beweerde dan 't volgende:

„Door te verklaren, dat hij de leer der uitverkiezing, zoals uiteengezet in de Dordtse Leerregelen, niet volkomen in overeenstemming met Gods woord beschouwt en als zodanig ook niet leren kan, heeft Ds. R. v. D. zich m. i.

juridies schuldig gemaakt aan kontraktbreuk. Ik wil u er echter op wijzen, dat niet elke kontraktbreuk de tegenpartij of een rechterlik kollege het recht verleent een kontrakt voor ontbonden te verklaren. Wanneer wij de kerkwet nagaan, dan zullen wij zien, dat de kerkwet ook dit beginsel erkent, waar het de verplichtingen geldt, die een predikant op zich neemt bij de ondertekening van het formulier, vervat in art. 116. Immers art. 157, dat de Kommissie de gronden aangeeft, waarop een predikant wettig kan worden geschorst of ontslagen, zijn één van de drie, (1) ergerlike zonden, (2) grove afwijkingen der leer en (3) ambtsmisbruik. Welke andere bevoegdheid de Kommissie of de Alg. Kerkvergadering moge bezitten om een predikant te bestraffen voor het niet nakomen van zijn verplichtingen onder art. 116, de enige gronden, waarop hij kan worden geschorst, zijn de drie door mij genoemde. Zodra de Kommissie om andere redenen meent het recht tot schorsen te hebben, handelt zij onwettig en stelt zich bloot aan de gevolgen van een zodanige onwettige handeling en tast de fundamenten van de kerk zelf aan, zoals de Kerkeraad heeft gedaan. Wat door Ds. Ruijsch v. Dugteren is beweerd in zijn brief aan de Kommissie, op de kansel en elders, kan niet worden ondergebracht onder ergelijke zonden, ook niet onder machtsmisbruik. De Kommissie kan dus op grond van de wet Ds. R. v. D. alleen schorsen, wanneer hij zich schuldig heeft gemaakt aan een grove afwijking der leer.

Van juridies standpunt gezien doet het er niets toe met welke bedoeling Ds. R. v. D. de formule heeft ondertekend. Hij is er aan gebonden en moet dus buigen voor de bepalingen der wet. **Maar aan de andere kant is ook de Kommissie gebonden aan de wet**, zodat de enige vraag van een wettelijk standpunt voor de Kommissie is, heeft Ds. R. v. D. zich schuldig gemaakt aan een grove afwijking der leer, ja dan neen. Wat hij als theoloog en deskundige, daarop te zeggen heeft, kan hij zelf beter en meer bevoegd dan ik."

In hare besluiten van de 7de Sept. doet de Kommissie uitkomen alsof Ds. R. v. D. door zijn beweren dat hij de formulieren van Enigheid niet overeenkomstig Gods Woord beschouwt, te kennen heeft gegeven, dat hij al de voorzieningen in de formulieren vervat, niet overeenkomstig Gods Woord beschouwt, zoals duidelijk blijkt uit het antwoord van de Kommissie op de brief van Julie. In verband hiermede is het noodzakelijk om er op te wijzen in hoever Ds. R. v. D. de formulieren niet overeenkomstig Gods Woord beschouwt. Uit zijn Open Brief blijkt, dat hij toen hij tekende, instemde met de grondbeginselen en de werkelijke geestelijke inhoud der belijdenisschriften." In zijn brief aan de Kerkeraadsliden van de 28ste Julie zette hij de redenen

uiteen, waarom hij die Formulieren niet volkomen overeenkomstig Gods Woord beschouwde, nl. omdat hij het niet eens was met de leer van de predestinatie, zoals uiteengezet in de leerregels van Dordt. Wat hij bereid was te doen, en wat hij van zijn kant vandaag nog wil doen in vervulling van zijn kontrakt, is, zoals hij heeft verklaard voor de kerkeradsvergadering op de 4de Augustus l.l.: **te verkondigen het Evangelie van Jezus Christus, zoals het ons gegeven wordt in het Woord van God en zoals ik het ook vind in de Formulieren, met reservering van mijn bezwaren...** Hij erkent dus de formulieren, behoudens zijn bezwaren. Zijn hoofdbezwaar is tegen de leer der predestinatie, maar hij zegt daaromtrent: „**dat ik waardeerde en aannam de grondgedachte van de leer der uitverkiezing: Gods soevereiniteit. God alles en de mens niets.**” Wat zijn verdere bezwaren zijn is hem nooit gevraagd, maar in ieder geval is zijn hoofdbezwaar de leer der uitverkiezing. Volgens de stukken die de Kommissie voor zich had, toen zij haar machtspreuk: „**Kontraktbreuk**” opstelde, was bovengenoemde het standpunt van Ds. R. v. D. Hij was en is nog het eens met de ware geestelijke inhoud en de grondbeginselen van de formulieren; hij was en is nog bereid het Evangelie te verkondigen volgens Gods Woord en de Formulieren. Alleen met de leer van de predestinatie, **zoals geformuleerd in de Leerregels van Dordt**, is hij het niet volkomen eens, ofschoon hij aannam de grondgedachte van de leer der uitverkiezing. De Kommissie kan niet pleiten dat zij dit niet wist. De Open Brief van Ds. R. v. D. lag voor hen en bij aandachtig lezen moesten zij gezien en begrepen hebben wat zijn standpunt was. Maar in plaats van dat te doen, rukte de Kommissie zijne verklaring, dat hij de leer zoals vervat in de Formulieren, niet hartelijk omhelzen en leren kan en niet volkomen overeenkomstig Gods Woord beschouwt”, als een alleenstaand feit, geheel buiten het verband met het overige van zijn verklaringen, en legde alléén daarop de nadruk, en houdt nu Ds. R. v. D. voor als iemand die van de belijdenisschriften onzer kerk niets weten wil. Is dat recht en billik? Maakt de gehele zaak niet de indruk dat de Kommissie maar een stok zocht om een hond te slaan en toen maar de eerste de beste heeft aangepakt? Niet de geringste moeite werd gedaan om van Ds. R. v. D. precies zijn standpunt te weten te komen, of, wanneer men meende dat hij was afgedwaald, hem uit broederlike liefde volgens hun Christenplicht van zijn dwaling terug te brengen.

Dit eenmaal vaststaande bij de Kommissie, dat Ds. R. v. D. uit de kerk moest, zonder zelfs getracht te hebben hem te overtuigen van zijn dwaling ten opzichte van de

leer, heeft zij een weg ingeslagen, die, wanneer ze in de Hervormde Kerk gewettigd wordt, de positie van de predikanten plaatsen zal onder die van de priesters in de Roomse Kerk. Voor mij zegt de handelwijze van de Kommissie dit: Ds. R. v. D. wil vrijheid van geweten — nu moet hij tot iedere prijs uit de kerk. Dit is de indruk die de handelwijze van de Kommissie noodwendig op een onpartijdig beoordelaar maken moet, hoewel ik gaarne aanneem, dat de Kommissie dit niet heeft bedoeld. Maar daarom nog eens de vraag: Waarom Ds. R. v. D. uit de kerk gestoten?

Geruchten.

Daar gaan geruchten rond, waardoor de indruk gevestigd wordt — de Kommissie is tot haar handelwijze gekomen door het haar inziens verkeerde optreden van Ds. R. v. D. Ik noem dit hier, opdat de Kommissie de gelegenheid zal hebben om dit tegen te spreken, daar dit op haar wijze van handelen tegenover Ds. R. v. D. een licht werpt, waardoor de leden der Kommissie aangetast worden in hun eer als mannen van karakter. Ter wille van onze kerk en van het Christendom, verzoek ik dringend aan de Kommissie dit tegen te spreken. Ik moet toestemmen, dat voor hen die kwaad willen, de wijze van handelen van de Kommissie wel de indruk vestigt, dat de wijze van optreden van Ds. R. v. D. in deze zaak sterk hun oordeel over hem heeft beïnvloed. 't Spijt mij dat die schijn bestaat, vooral ook door de stukken in „De Hervormer” gepubliceerd, die in menig punt afwijken van de zuivere waarheid.

Ik zie niet in, dat door Ds. R. v. D. fouten zijn begaan. Het is m. i. geheel juist van hem geweest, zijn gemeente in deze te kennen, daar in een Hervormde Gemeente iedere schijn van priester-heerschappij moet vermeden worden. Ik geloof, dat als zijn zaak door kerkeraad en Algemene Kommissie anders was aangevat — door zijn optreden een grote zegen had kunnen toekomen aan de Hervormde Kerk — en zegen die, helaas, nu haar kan ontgaan. Voor velen van ons is zijn optreden de prikkel geweest om ons af te vragen, wat wij werkelijk bezitten. Maar daargelaten of zijn wijze van optreden geheel korrekt was — dit zou nimmer een oorzaak mogen zijn hem op die wijze te behandelen, als de Kerkeraad en de Kommissie gedaan hebben. Daarover had men hem kunnen vermanen, en ik ben er van overtuigd dat Ds. R. v. D. iedere gerechtvaardigde vermaning ten volle zou aanvaard hebben en nog zou aanvaarden.

Ik herhaal dus nog eens mijn vraag: „Waarom Ds. R. v. D. uit de kerk gestoten?” Kontraktbreuk? Is dat de oorzaak? Maar welke zijn dan de wettige gronden om 't

kontrakt ontbonden te verklaren? Ze zijn niet gegeven; als jurist staat het voor mij vast, dat zij niet gegeven kunnen worden. Ds. R. v. D. ontkent ten sterkste dat hij gelooft zich zelf buiten de kerk geplaatst te hebben. Hij toch zegt in zijn Open Brief: „Ik weet mij, ondanks deze onwettige daad van de Kerkeraad, aan gemeente en kerk verbonden.

Voor hem is dus zijn bezwaard gevoelen over ondertekening geen reden om de kerk te verlaten.

Hij acht die ondertekening van de formule in art. 116, wanneer ze volkomen naar letter en geest genomen wordt, in strijd met de eerbied voor Gods woord, dat volgens art. 1 der kerkwetten de grondslag is der Hervormde Kerk.

In strijd met de belijdenisschriften, zie art. VII, dat Gods woord plaatst boven de belijdenisschriften.

In strijd met art. 157 der kerkwetten, dat spreekt van grove afwijkingen en dus klein geachte afwijkingen toelaat of tolereert.

Als hij zegt: „Ik kan mijn ondertekening niet handhaven (zie Open Brief), mag dit niet uit het verband genomen worden, maar in het licht dat door het standpunt, dat Ds. R. v. D. inneemt, daarop geworpen wordt.

Hij kan die niet handhaven... wanneer die ondertekening genomen wordt naar letter en geest en hij dus door die ondertekening gedwongen wordt — als niet de geringste afwijking van de leer wordt toegelaten — de formulieren te stellen boven Gods woord en ze gezag toe te kennen over het geweten. De enige weg, die de Kommissie had kunnen gaan, 't blijkt ook wederom hieruit, was zo ze meende, dat de bezwaren van Ds. R. v. D. tegen de belijdenisschriften een grove afwijking was, hem daarover te oordelen.

Maar dan zou zeker een groot gedeelte der leden van de Hervormde Kerk, als ze duidelijk zagen waarom het ging, aan zijn zijde hebben gestaan.

En voor de buitenstaander rijst hier onwillekeurig de vraag: is daarom de Kommissie die zonderlinge weg gegaan, om te spreken van kontraktbreuk en daarop te veroordelen? Was ze bevreesd, dat de simpatie voor Ds. R. v. D. in deze zaak te groot zou worden, als men duidelijk zag waar 't om ging? Ik wil het niet geloven, maar die indruk wordt door de handelwijze der Kommissie gewekt. Als daar gezegd wordt: „Ja, daar was kontraktbreuk, de Kommissie kon niet anders handelen, hoe graag ze ook wilde”, schijnt alles zo eenvoudig.

Maar wie opmerkzaam alles volgde en onpartijdig is, kan nu weten dat 't roepen van „kontraktbreuk“ — „kontraktbreuk“ — niet de christelijke weg is om in deze rechtvaardig, waar en eerlijk te zijn.

Ik kan dan ook geen antwoord vinden op die vraag:

Waarom Ds. R. v. D.* uit de kerk gestoten werd, dat mij bevredigt. En onwillekeurig dank ik nu, hoe zou Jezus Christus zelf gestaan hebben tegenover een van zijn discipelen, die niet alles kon geloven wat Hij bracht. Welk een oneindige liefde voor een Thomas, die twijfelde, voor een Petrus, die hem verloochende. Welk een teder zoeker van al het afgedwaalde.

Wij moeten opheffen, zo zegt Ds. Goddefroy in zijn brochure, niet de banier der formulier-rechtzinnigheid, maar de banier des Kruises.

Heeft de Kommissie dit gedaan? Heeft ze gesproken één woord van liefde, volle vermaning in hare gepubliceerde stukken?

De banier des kruises. Ja, dat moet ons verenigingspunt zijn. Onze wereld, wij jongeren vragen om liefde — om die machtige liefde, die weet te behouden, om die liefde, die niet lichtvaardiglijk handelt, maar lankmoedig is en goedertieren. Niet in de eerste plaats vragen wij om de verborgen raadsbesluiten Gods, maar om de geopenbaarde Vaderliefde, die Christus ons heeft gebracht.

Wij weten dat, wij kennen ten dele, maar daarom is uit de boze iedere leerdwang, die het geweten binden wil, iedere leertucht, die de liefde vergeet.

Wij verfoeien de brandstapel der Roomse Kerk en inkwisitie. Wij verfoeien de gerechtelijke dood van Servet door Kalvijn geweld — maar eveneens verfoeien wij het, dat het in onze eeuw nog mogelijk is dat in onze Hervormde Kerk van Zuid-Afrika, een predikant ontnomen wordt zijn ambt, zijn werkkring, zijn levensonderhoud, omdat hij uitkwam voor zijn overtuiging en Gods Woord plaatste boven de belijdenisschriften, die volgens Art. VII der Nederl. Geloofsbelijdenis mensenwerk zijn.

.....
Tegenover alle laster, *) onware voorstelling en onwetendheid was dit schrijven mij een dure plicht. De waarheid heeft het licht lief, Wij wensen geen twist en verdeeld-

*) Een zeer geloofwaardig persoon deelde mij mede, dat in een gedeelte van 't distrikt Pretoria, daar het gerucht ging, dat Ds. R. v. D. afgezet was omdat hij de leer der uitverkiezing predikte, en dat dit goed was, omdat deze alleen in de Gereformeerde Kerk werd geloofd. Toen later daar gehoord werd hoe de zaak was, werd gezegd dat Ds. R. v. D. een godloochenaar was.

Zo zou er meer zijn te vermelden, dat zeker een historische waarde zal krijgen, en wel pleit voor de bewering van Ds. R. v. D. — de gemeente kent de belijdenisschriften niet — en is onwetend wat betreft de zuiver gereformeerde grondbeginselen.

heid, wij vragen recht en billikheid. Liefde tot de Hervormde Kerk dreef mij, want zou de Algemene Vergadering beslissen in de geest van de uitspraak der Algem. Kommissie en daardoor niet de geringste afwijking van de formulieren meer worden toegelaten, dan zou het ons niet mogelijk zijn deze kerk langer als Hervormd te erkennen, dan zouden Luther en Kalvijn en onze vaderen ons de weg wijzen, die we hebben te gaan. Het zijn gewichtige dagen voor onze kerk — en van de beslissing der Algem. Kerkvergadering zal veel afhangen. Maar hoe haar beslissing ook moge zijn, de beginselen door Ds. R. v. D. aangehangen, zullen voortleven en voortwerken. De waarheid zal zegevieren. Wij, die met hem staan, weten, dat zijn beginselen, de levenskrachtige beginselen zijn der Hervorming. Deze zullen zegevieren. In deze zaak staat dan ook voor ons zijn persoon op de tweede plaats. Omdat in zijn persoon aangetast zijn de zuiver gereformeerde grondbeginselen, daarom was 't en is 't ons een behoefte in deze zaak onze stem te verheffen.

't Zal zeker goed zijn dat de personen, die in deze met mij mede gaan, van hun instemming blijk geven.

Laten zij hun namen inzenden bij de heer Hollebrands, Sekretaris van het Waakzaamheids komitee te Pretoria, adres: 169 Strubenstraat.

H. D. J. BODENSTEIN,

Voorzitter Waakzaamheids Komitee.